

**Stichting
Van Gogh Museum
Amsterdam**

Jaarverslag

20

02

Introductie 3

Vaste collectie 8

Tentoonstellingen 12

Educatie en publieksservice 15

Voorlichting, PR en fondsenwerving 18

P & O, beveiliging, ICT, publicaties 21

Museum Mesdag 23

Van Gogh Museum Enterprises 25

Bijlagen 27

I Bezoekcijfers 27

II Aanwinsten 28

III Restauratie en conservering 31

IV Bruikleenverkeer 32

V Evenementen 40

VI Publicaties 42

VII Externe activiteiten en publicaties van medewerkers 43

VIII Organogram 47

IX Medewerkers 48

X Financiële verslaglegging 54

Introductie

De Stichting Van Gogh Museum bestaat uit twee musea: het Van Gogh Museum in Amsterdam en het Museum Mesdag in Den Haag. Het Van Gogh Museum bewaart, bestudeert en ontwikkelt 's werelds meest vooraanstaande collectie van kunst van Vincent van Gogh en zijn tijd teneinde een zo breed mogelijk publiek te bereiken, te inspireren en kennis te verschaffen, nu en in de toekomst.

Het Van Gogh Museum vervult bovenstaande missie door:

- Het versterken van deze vaste collectie en het bewerkstelligen van een betere balans tussen de centrale collectie van Van Gogh en de collectie overige 19de eeuwse en vroeg 20ste eeuwse kunst, met name door de aankoop van belangrijke werken uit de periode circa 1850-1914.
- Het voeren van een actief onderzoeks- en publicatiebeleid, gebaseerd op deze verzamelingen.
- Het ontwikkelen en realiseren van een gevarieerd programma van hoogwaardige tentoonstellingen binnen het museum en elders, dat de reikwijdte en aantrekkingskracht van de vaste presentaties vergroot en versterkt en vervolgbezoeken aanmoedigt bij nationaal en lokaal publiek.
- Het verder ontwikkelen van een educatief aanbod dat tegemoet komt aan de behoeften van een breed publiek en dat daarnaast gericht is op het onderwijs en specifieke doelgroepen.

Om zijn missie tot een goed einde te kunnen brengen en de gestelde doelen te realiseren, stelt het Van Gogh Museum de volgende prioriteiten:

- Optimalisering van de interne organisatie.
- Optimalisering van de dienstverlening aan het publiek.
- Uitbreiding van inkomsten.

Het Van Gogh Museum is een internationaal toonaangevend museum met een unieke collectie. Onze missie weerspiegelt onze ambitie om meer te zijn dan alleen een schatkist waarin belangrijke kunstwerken worden beschermd en bewaard. Wij willen bovenal een dynamisch, levendig en toegankelijk instituut zijn; een bezoek aan ons museum is voor onze bezoekers een onvergetelijke en inspirerende belevenis. Naar ons idee betekent het bereiken van een zo breed mogelijk publiek enerzijds het aantrekken van een internationaal toeristenpubliek en anderzijds ook het zoeken van aansluiting bij een plaatselijk en nationaal publiek.

2002: een overzicht

Het jaar 2002 was in veel opzichten een uitstekend jaar voor het Van Gogh Museum. Uit alle speerpunten van het hierboven gepresenteerde beleid blijkt vooruitgang. De tentoonstelling Van Gogh & Gauguin domineerde de programmering en bleek een nationaal en internationaal succes. Daarnaast leverden andere activiteiten, zoals aankopen, publicaties en educatie eveneens voortreffelijke resultaten op, zodat het museum haar missie kon voortzetten om haar doel te bereiken een wereldwijde reputatie als een van de toonaangevende kunstinstituten te vestigen.

Bezoekcijfers

Het museum trok in 2002 een totaal aantal bezoekers van 1.592.771. De spectaculaire stijging ten opzichte van 2001 is grotendeels te danken aan het succes van de tentoonstelling Van Gogh & Gauguin van 9 februari tot en met 2 juni. Gedurende de overige delen van het jaar was het bezoekerspatroon min of meer gelijk aan dat in 2001. Het aantal bezoekers uit de Verenigde Staten nam af, maar deze daling werd ruimschoots gecompenseerd door een stijging van het aantal bezoekers uit de grotere Europese landen, met name Frankrijk. De tentoonstelling Van Gogh & Gauguin had eveneens een positief effect op het percentage bezoekers uit Nederland, dat ongeveer 17% bedroeg. (Zie ook p.16.)

Collectie en onderzoek

In 2002 werd met de aankoop van *De pier van Boulogne-sur-Mer* van Edouard Manet (à € 6,9 miljoen) het beleid voortgezet om de collectie 19de eeuwse kunst in het museum uit te breiden. Dit schilderij is het eerste belangrijke werk van deze invloedrijke kunstenaar in een Nederlandse openbare collectie (zie p. 8). Het museum zette ook haar twee belangrijkste onderzoeksprojecten voort: de productie van een nieuwe wetenschappelijk geannoteerde uitgave van de brieven van Van Gogh (einddatum 2008) en voortzetting van de reeks catalogi van de vaste collectie (zie p. 8).

Tentoonstellingen

Het museum organiseerde in 2002 acht tentoonstellingen. De expositie Van Gogh & Gauguin was een groot succes. Met een bezoekersaantal van 759.117 was deze tentoonstelling in 2002 de meest druk bezochte tentoonstelling wereldwijd (zie p.12).

Educatie en publieksservice

Educatie blijft een prioriteit voor het museum. In 2002 werd voor bezoekers een aanzienlijke hoeveelheid materiaal ontwikkeld zoals audiotours, brochures en gidsen. Daarnaast maakte de afdeling Educatie en publieksservice vorderingen met de programmering voor scholen. Speciale vermelding verdient het nieuwe VMBO-project, dat in samenwerking met het Rijksmuseum, het Stedelijk Museum en het Amsterdams Historisch Museum in 2002 is gestart.

Diefstal

De diefstal van twee schilderijen van Vincent Van Gogh, *Zeegezicht bij Scheveningen* en *Het uitgaan van de Hervormde Kerk te Nuenen* op 7 december 2002 was voor het museum een zware tegenslag. De veiligheid van de collectie is altijd een belangrijke prioriteit geweest. Het museum heeft in het verleden sterk geïnvesteerd in beveiliging en zal dat ook in de toekomst blijven doen.

Organisatie

Het hoge bezoekersaantal in 2002 leidde natuurlijk tot extra werk en een zware belasting voor alle medewerkers. Daarbij rustte de meeste druk op de beveiliging, de facilitaire afdeling en de kassa-medewerkers. De openingstijden van 9.00 tot 21.00 uur en de extra logistieke problemen bij de tentoonstelling Van Gogh & Gauguin vergden veel van de organisatie, maar het personeel heeft zich hier buitengewoon goed doorheen geslagen. In 2002 is verder gewerkt aan de professionalisering van de interne organisatie. Het museum wil een moderne, efficiënte organisatie zijn waar traditioneel museumpersoneel als conservators, restaurateurs en onderzoekers, wordt ondersteund door professionals die deskundig zijn op het gebied van moderne bedrijfsvoering. De ontwikkeling van het facilitair bedrijf heeft in 2002 bijzondere aandacht gehad, en heeft geleid tot het aanstellen van een Hoofd Facilitair Bedrijf. De reorganisatie van deze afdeling zal in 2003 worden

voortgezet. Een nieuw hoofd ICT en een publicatiemanager voegden hun deskundigheid aan de organisatie toe.

Inkomsten

Overheidssubsidie maakt voor ongeveer 15% deel uit van het totale budget van het museum. De grootste bron van inkomsten is de verkoop van entreebewijzen. Ten behoeve van de tentoonstelling Van Gogh & Gauguin heeft het museum een brede internationale campagne opgezet die voorverkoop van entreebewijzen in binnen- en buitenland mogelijk maakte. Genoemde expositie droeg er tevens toe bij dat onze dochter-BV in 2002 meer winst boekte. Deze winst komt rechtstreeks ten goede aan de programmering van het museum. De extra kosten die deze programmering met zich meebracht hadden tot gevolg dat het museum nog actiever is geweest wat betreft de werving van externe sponsors in 2002. (Zie ook p.19 en de financiële verslaglegging in bijlage X.) Speciale vermelding verdient de financiële hulp waarmee de SponsorBingo Loterij aankopen ondersteunt. Het museum heeft tevens een genereuze bijdrage mogen ontvangen van de ABN-AMRO en van Shell. Met de ondertekening van een vijfjarige samenwerkingsovereenkomst met de Rabobank, die structurele sponsoring gaat bieden, krijgen de financiën van het museum vanaf 2003 een belangrijke impuls. De overeenkomst is ook van groot belang voor het verstevigen van de positie van het museum in de Nederlandse samenleving.

Toekomstverwachtingen

Op het moment van schrijven blijft de politieke situatie in de wereld instabiel. Of dit in 2003 van wezenlijke invloed zal zijn op het internationaal toerisme naar Nederland, is vooralsnog niet te zeggen. In de Nederlandse politieke situatie, met de huidige demissionaire regering, is het onduidelijk hoe de invulling van het overheidsbeleid voor cultuur in het algemeen en voor musea in het bijzonder er in 2003 en daarna uit zal zien. Ook schept de situatie op het Museumplein onzekerheid. Het Rijksmuseum zal vanaf het najaar van 2003 tot 2008 in belangrijke mate gesloten zijn. De deuren van het Stedelijk Museum gaan vrijwel zeker vanaf 2004 dicht. Het Van Gogh Museum zal zich dan in een uitzonderlijke positie binnen de Amsterdamse musea bevinden.

Ondanks deze onzekerheden laat het begin van 2003 een gunstig verloop zien. Het programma waarmee Van Gogh's 150ste verjaardag wordt opgeluisterd, ontwikkelt zich goed. Het succes van 2002 heeft het vertrouwen van het museum versterkt. Alles wijst erop dat de vooruitgang van voorgaande jaren in 2003 en daarna zal worden uitgebouwd.

Vaste collectie

De kern van de vaste collectie van het Van Gogh Museum wordt gevormd door de werken van Vincent van Gogh en zijn tijdgenoten (in permanente bruikleen van de Vincent van Gogh Stichting). Hoewel het museum het beheren, conserveren en presenteren van deze werken als haar kerntaak beschouwt, is het streven om daarnaast een breed overzicht te tonen van de Westerse kunst uit de 19de en de vroege 20ste eeuw.

Collectievorming

Aankopen

Uitgaande van het collectieplan wil het Van Gogh Museum de bestaande collectie van Westerse kunst uit de periode 1840-1914 uitbreiden, maar zich allereerst richten op het invullen van belangrijke lacunes door de aankoop van vooraanstaande werken. Aan dat streven werd dit jaar krachtig uitdrukking gegeven door de verwerving van een belangrijk zeegezicht van Edouard Manet, *De pier van Boulogne-sur-Mer* uit 1868. Dit doek – het enige schilderij dat in 2002 werd verworven – is een zeer fraai voorbeeld van de zeegezichten die Manet schilderde en is een belangrijke aanvulling op de kleine groep impressionisten in de collectie van het museum.

Tekeningen

De tekeningencollectie werd ondermeer uitgebreid met een blad van Charles Daubigny, *Kudde schapen*, en een zeer charmante waterverftekening van Jean Béraud, *Le train de banlieue* (De trein van de voorstad). Gesitueerd bij de fortificaties van Parijs, geeft dit laatste blad een locatie weer die ook Van Gogh in zijn Parijse periode tekende.

Grafiek

Onder de tientallen prenten die werden verworven mag een groep prenten van Henri Rivière met name genoemd worden: zes grote lithografieën met aanzichten van Parijs, en een reeks van 36, als Japans album gebonden kleinere Parijse stadsgezichten, *Les trente-six vues de La Tour Eiffel*. Opmerkelijk is echter vooral de aankoop van Rivière's uit drie bladen bestaande litho *L'île des cygnes*, een prent die een uitstekende aanvulling is op de betrekkelijk nieuwe kern van Franse grafiek uit de jaren 1890-1905 in het Van Gogh Museum. (Zie voor een overzicht bijlage II.)

Bruiklenen

De collectie werd versterkt door een tijdelijk bruikleen uit de Triton Foundation, het coloristisch zeer gewaagde, japonistische *Zelfportret* van Isaïc Meijer de Haan. Edgar Degas, een schilder die helaas in het Van Gogh Museum ontbreekt, is dankzij bruiklenen uit de National Gallery in Londen (*Portret van Elena Carafa*) en het Carnegie Institute for Art te Pittsburgh (*Henri Rouart voor zijn fabriek*) tijdelijk in de collectie te bewonderen. Uit particulier bezit kon een groep van acht tekeningen in bruikleen worden gekregen met werk van ondermeer Alma Tadema en Johan Barthold Jongkind. (Zie voor een overzicht bijlage IV.)

Collectiebeheer

Bruikleenverkeer

De groeiende populariteit van het Van Gogh Museum vertaalt zich in een toenemend aantal aanvragen voor bruiklenen, een verschijnsel dat ook sterk bepaald wordt door de stij-

ging van de internationale contacten met vaak vooraanstaande musea. In 2002 werden vele tientallen bruiklenen verstrekt. Een kleine keuze: de Hamburger Kunsthalle ontving voor 'Vincent van Gogh. Die Pariser Zeichnungen' niet minder dan 81 werken van Van Gogh uit zijn Parijse periode in bruikleen. Een Japanse expositie met twee venues (het Hokkaido Museum of Modern Art in Sapporo en het Hyogo Prefectural Museum of Modern Art in Kobe) ontving een bruikleen van 45 werken. Naast een belangrijke groep schilderijen van Van Gogh bevonden zich daarin ondermeer werken van Gauguin, Bernard en Guillaumin, en een aantal documenten waaronder het 'Kasboek' van Johanna van Gogh-Bonger. De Kunsthalle in Bremen mocht vier schilderijen en zeven tekeningen in bruikleen ontvangen voor 'Van Gogh – Die Felder'. Een kleine groep werken van Odilon Redon, drie tekeningen en een schilderij, was te zien in de aan deze kunstenaar gewijde expositie met twee venues in Japan (Shimane, Shimane Art Museum en Gifu, Museum of Fine Arts). Zie voor een compleet overzicht van het bruikleenverkeer bijlage IV.

Onderzoek

Het Van Gogh Museum bestendigt en versterkt zijn reputatie als internationaal onderzoeksinstituut voor wetenschappelijk onderzoek naar het leven en werk van Vincent van Gogh en van zijn tijdgenoten. Het museum werkt momenteel aan twee lange-termijn-onderzoeksprojecten: de productie van een serie bestandscatalogi over het oeuvre van Van Gogh in de collectie van het Van Gogh Museum en een nieuwe, wetenschappelijke editie van de brieven van Van Gogh.

Bestandscatalogus

De Van Gogh collectie zal gecatalogiseerd worden in een serie van acht delen. Momenteel wordt gewerkt aan het vierde deel over de tekeningen (geplande uitgave: 2005) uit Van Goghs periode in Arles, St. Rémy en Auvers-sur-Oise, en de tweede editie over schilderijen (geplande uitgave: eind 2004) uit Van Goghs periode in Antwerpen en Parijs. Ten behoeve van de schilderijencatalogus wordt door de hoofdrestaurator uitvoerig technisch onderzoek verricht en geïnitieerd. Daartoe zijn intensieve samenwerkingsverbanden aangegaan met het Instituut Collectie Nederland en Shell Nederland, die kennis en geld beschikbaar stellen. Tevens wordt in het door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) gesubsidieerde De Mayerne-project onderzoek gedaan naar de degradatie van de verf in werken van Van Gogh, een project dat niet alleen onmisbare informatie voor deze bestandscatalogus levert, maar voor een veel bredere groep van werken dan alleen de Parijse.

Van Gogh Brievenproject

Het tweede lange-termijnproject is het zogeheten Van Gogh Brievenproject, een samenwerkingsverband tussen het Van Gogh Museum en het Constantijn Huygens Instituut in Den Haag. Specialist, bijgestaan door een wetenschappelijke redactieraad, bewerken de correspondentie van Van Gogh tot een wetenschappelijke, geannoteerde editie. Het onderzoek ten behoeve van de uitgave van de volledige briefwisseling van Vincent van Gogh is thans volledig gericht op het verzamelen van gegevens voor de annotaties. Het project is in 2002 iets anders van karakter geweest dan voorgaande jaren. In juli-oktober 2002 is in de Nieuwe vleugel van het museum de succesvolle tentoonstelling 'De noodzaak tot schrijven'. De brieven van Vincent van Gogh' ingericht, die zowel Van Gogh als briefschrijver als het onderzoek voor de nieuwe uitgave belichtte.

Onderzoek en publicaties

Verschillende medewerkers van de afdeling Collecties waren nauw en intensief betrokken bij de voorbereidingen voor de tentoonstelling 'De keuze van Vincent: Van Goghs Musée

imaginaire’, die in februari 2003 ter ere van Vincent van Goghs 150ste geboortejaar in het Van Gogh Museum is geopend en het schrijven van de gelijknamige catalogus. Het onderzoek door een medewerker van de Vincent van Gogh Stichting en een wetenschappelijk medewerker van het museum naar het ‘Kasboek’ dat Theo van Gogh en zijn vrouw, Jo van Gogh-Bonger bijhielden, resulteerde in 2002 in de uitgave *The account book of Theo van Gogh and Jo van Gogh-Bonger*, Amsterdam & Leiden 2002. In 2002 is de uitgave voorbereid van het zevende deel van het *Van Gogh Museum Journal* (2002), dat in maart 2003 wordt gepresenteerd. Dit *Journal* is naar aanleiding van het 150ste geboortejaar van Vincent van Gogh grotendeels gewijd aan de huidige stand van onderzoek naar het leven en werk van Van Gogh.

Symposium Van Gogh & Gauguin

Het Van Gogh Museum streeft ernaar om tweejaarlijks een (internationaal) symposium te organiseren teneinde de banden met de wetenschappelijke wereld te bestendigen en te verstevigen. In samenhang met de tentoonstelling Van Gogh & Gauguin vond op 7-9 maart 2002 in de Aula van het Rijksmuseum te Amsterdam een Engelstalig symposium plaats. Het symposium, waarvoor in totaal 18 specialisten uit binnen- en buitenland waren verzocht een bijdrage te leveren, gaf een goed overzicht van de huidige stand in het onderzoek naar het leven en werk van beide kunstenaars.

Overig onderzoek

Naast vaste onderzoeksprojecten verrichten de wetenschappelijke medewerkers van het museum ook incidenteel onderzoek, zoals onderzoek ten behoeve van wetenschappelijke bijdragen in het *Van Gogh Museum Journal* en externe publicaties (voornamelijk in tentoonstellingscatalogi); het beantwoorden van onderzoeksvragen van externe onderzoekers en van veilinghuizen; onderzoek ten behoeve van expertises; en herkomstonderzoek ten behoeve van aanwinsten voor de collectie. Tevens nemen verschillende medewerkers deel aan wetenschappelijke forums en (universitaire) gremia.

Expertise

Regelmatig voert het Van Gogh Museum expertises uit voor mensen die zich afvragen of zij een werk van Van Gogh in hun bezit hebben. Dit wordt dan door medewerkers van het museum aan een onderzoek onderworpen. In voorgaande jaren liep het aantal expertiseaanvragen gestaag op: 174 in 1998, 240 in 1999, 265 in 2000, 353 in 2001. Met een aantal van 230 in 2002 is er in dat jaar voor het eerst weer een daling te zien. Sommige van de expertisezaken vergen veel inspanningen van de betrokken medewerkers.

Bibliotheek en Documentatie

De gespecialiseerde bibliotheek van het Van Gogh Museum omvat circa 25.000 banden. Behalve literatuur over Van Gogh worden boeken en tijdschriften verzameld die betrekking hebben op de beeldende kunst uit de 19de en vroege 20ste eeuw, met een accent op de Nederlandse en Franse Kunst 1840-1914. Dit ligt in het verlengde van het kunstacquisitiebeleid van het museum. Jaarlijks verwerft de bibliotheek circa 600 tot 1.000 hoofdzakelijk nieuwe publicaties. De bibliotheek en de professionele documentatieafdeling ondersteunen de wetenschappelijke activiteiten in het museum. Het materiaal kan worden geraadpleegd in de leeszaal die voor zowel wetenschappers als het algemene publiek toegankelijk is.

Bibliotheek

In 2002 werden 583 aanwinsten opgenomen in de bibliotheek. Daaronder bevonden zich ondermeer een groep van technische handleidingen voor kunstenaars en handelscatalogi

van leveranciers in schildersbenodigdheden uit de vroege 20ste eeuw, een gebied waaraan de bibliotheek speciale belangstelling geeft. Tevens werden de tentoonstellingscatalogi 1894-1912 van *La Libre Esthétique* verworven.

Op automatiseringsgebied werd de bibliotheekapplicatie van ADLIB Plus operationeel, dat de oude TINgogh-applicatie vervangt.

De bibliothecaris is coördinator van het in 2002 gestarte ‘Project standaardisering gegevensverwerking (kunst)historische bibliotheken Nederland en Vlaanderen’.

Documentatie

Het regulier verzamelbeleid werd doorgezet, maar daarbuiten werden bijzondere archivalia ontvangen. Door mevr. A. Dewachter-Tralbaut, weduwe van Van Goghkenner Mark Edo Tralbaut, werden briefwisselingen en andere documenten van haar man geschonken. De weduwe van Prof. Dr. A.M. Hammacher, mevrouw R. Hammacher-van de Brande, verstrekte het museum manuscripten en typoscripten uit de nalatenschap van haar man.

Restauratie

In de afgelopen jaren werden meerdere werken uit Van Goghs Parijse periode gerestaureerd waardoor een beter beeld wordt verkregen van de vaak subtiele experimenten die de schilder in deze jaren uitvoerde. In 2002 werd *Agostina Segatori in het Café du Tambourin* aan die serie toegevoegd. Vele kleurnuances die al vele jaren niet meer waargenomen konden worden zijn thans weer te zien.

Manets *De pier van Boulogne-sur-Mer*, werd eveneens behandeld. Daarbij werden de fijnzinnige schakeringen van grijs, blauw en groen weer zichtbaar die zo typerend zijn voor Manets zeegezichten, maar die voor de behandeling door twee verkleurde vernislagen van hun oorspronkelijke karakter beroofd waren.

Uit de collectie in het Museum Mesdag werd het monumentale historiestuk van Jean-François Millet, *Hagar en Ishmaël*, uitvoerig behandeld door de betrokken restaurator van het Van Gogh Museum en zelfstandig restaurator Marion Bosc. De vernisafname en verwijdering van verkleurde retouches kwam niet alleen de kleuren in het werk zeer ten goede, maar bracht ook de ruimtelijke werking terug in de voorheen vlak ogende voorstelling. (Zie voor een overzicht van de gerestaureerde schilderijen bijlage III.) De externe papierrestauratoren Lingbeek en Van Daalen behandelden in het doorgaande restauratieproject van Van Goghtekeningen 18 werken van de kunstenaar. Zij restaureerden tevens 21 prenten van Odilon Redon en Henri Fantin Latour uit de zogenaamde Bongercollectie. Boekenrestaurator Cor Knops (eveneens extern) restaureerde het plakboek waarin Van Gogh in zijn jeugd prenten plakte.

Registratie

Zwaartepunt binnen de afdeling registratie is de coördinatie van de tentoonstellingen: de registratie van inkomende en uitgaande bruiklenen en de logistieke organisatie, zoals het regelen van transport. Daarnaast bepalen de coördinatie en organisatie van de uitgaande bruiklenen uit de vaste collectie een belangrijk deel van de activiteiten van deze afdeling.

De tentoonstelling Van Gogh & Gauguin vormde voor de afdeling een uitdaging op het gebied van transport en verzekering. Daarnaast is de structurele ontwikkeling van de collectiemodule en bruikleenmodule van de Collectie database dit jaar afgerond. De voortgang van de invoer en het opschonen van data door de diverse afdelingen vordert gestaag. De ontwikkeling van de tentoonstellingsmodule is vertraagd, de module zal eind 2003 operationeel zijn. Eind 2002 telt de database 30 interne gebruikers. (Zie voor een overzicht van het bruikleenverkeer bijlage IV.)

Tentoonstellingen

Ieder jaar verzorgt het Van Gogh Museum circa zes tentoonstellingen, naast een aantal kleinere presentaties. Veel van de exposities zijn het resultaat van internationale samenwerking en bevatten bruiklenen uit alle delen van de wereld. De tentoonstellingen gaan elk vergezeld van een catalogus die de stand van wetenschap weer geeft. Tentoonstelling en publicatie presenteren het onderwerp in een levendige, toegankelijke stijl, die een breed internationaal publiek aanspreekt. Ten behoeve van het nationale en lokale publiek worden de exposities ondersteund door een gevarieerd programma van educatieve begeleiding en evenementen. In verband met de tentoonstelling Van Gogh & Gauguin was het programma van het jaar 2002 iets minder uitgebreid dan anders.

Van Gogh & Gauguin

9 februari t/m 2 juni

Na vijf jaar voorbereidingen opende op 9 februari 2002 de tentoonstelling Van Gogh & Gauguin voor het publiek. Dit samenwerkingsproject met het Art Institute of Chicago wekte hooggespannen verwachtingen die – zeker gezien de bezoekcijfers – ruimschoots overtroffen werden. In totaal bezochten 739.117 mensen de expositie. Het is het hoogste aantal bezoekers dat het museum sinds de grote Van Gogh-overzichtstentoonstelling in het herdenkingsjaar 1990 met een tijdelijke expositie heeft behaald.

Inhoudelijk was het concept gebaseerd op het onderzoek van Douglas Druick en Peter Kort Zegers van het Art Institute of Chicago. Medewerkers van de afdeling Collecties hebben het onderzoek gesteund en de resultaten getoetst. Dankzij het buitengewoon positieve respons van musea en particulieren zijn de musea erin geslaagd een aantal topstukken bij elkaar te krijgen die de presentatie tot een eenmalige en onvergetelijke ervaring maakten. Hoogtepunt – alleen in Amsterdam – was het feit dat voor de eerste keer in de geschiedenis alle drie stillevens met zonnebloemen voor een gele achtergrond van Van Gogh bij elkaar te zien waren. De inrichting van de tentoonstelling werd verzorgd door Martien van Goor van Greiner Van Goor Architecten, Amsterdam. De grafische vormgeving lag in handen van Studio Roozen, Amsterdam.

De verwachting van een buitengewoon hoog aantal bezoekers heeft bijzondere logistieke vereisten en een lange voorbereiding ten gevolge gehad. Afgezien van de grote drukte in de laatste weken kan worden geconstateerd dat het proces en de organisatie soepel en zonder grote problemen zijn verlopen. De tentoonstellingsvleugel heeft daarmee ook voor de eerste keer bewezen zeer grote bezoekersaantallen aan te kunnen. Het proces kende talrijke leermomenten die voor de organisatie van soortgelijke mega-evenementen zeker nuttig zullen zijn. De directie heeft daartoe een evaluatierapport laten opstellen.

Publicaties

- Douglas W. Druick en Peter Zegers, *Van Gogh en Gauguin. Het atelier van het zuiden*, The Art Institute of Chicago, Van Gogh Museum/Electa, 2002, 402 pag., in Nederlands, Engels, Frans, Duits, Spaans, Italiaans
- D. Mancoff, *Van Gogh Gauguin. De studio van het zuiden*, The Art Institute of Chicago, Van Gogh Museum Enterprises, 2002, 80 pag., in Nederlands, Engels, Frans, Duits, Spaans, Italiaans

Educatieve activiteiten

- Zaalboekje in zes talen
- Audiotour (gratis) in zeven talen
- Lesmateriaal voor het voortgezet onderwijs.
- In samenwerking met Stichting Kunstweb Amsterdam is er lesmateriaal ontwikkeld. Voor kinderen van 8 tot en met 12 jaar is een speurtocht gemaakt. Speciaal voor docenten was een preview georganiseerd met lezing en een presentatie van het lesmateriaal. Ter ondersteuning van deze activiteiten werd een groep museumdocenten aangesteld en opgeleid.
- Presentatie over het onderzoek naar de verschillende Zonnebloemen-schilderijen van Van Gogh (1e etage Rietveldgebouw)
- Symposium Van Gogh & Gauguin, 7 tot en met 9 maart 2002. (Zie ook p. 10.)
- Van Gogh & Gauguin-website
- De site werd in de herfst van 2001 gelanceerd en is nog steeds toegankelijk. Hij bestaat uit een gedeelte met praktische informatie voor bezoekers, achtergrondinformatie over Van Gogh & Gauguin en een Experience: een lineair verhaal van tekst, beeld, beweging en geluid. Tussen februari en mei 2002 bezochten ruim 222.000 bezoekers de site, gemiddeld 1.800 per dag. Deze museumwebsite, gemaakt door Daniel Erasmus (DTN) en ontwerp bureau [SQR] werd in Cannes genomineerd voor een CyberLion en werd 'Bronze winner' bij I.D. magazine, een gerenommeerd Amerikaans design tijdschrift.

Pers en publiciteit

De officiële persvoorbezigting vond plaats op 7 februari 2002 en werd bijgewoond door meer dan 500 journalisten uit binnen- en buitenland. De tentoonstelling kreeg aandacht van zowel nationale als internationale pers. Nagenoeg alle kranten waren lovend over het concept, de presentatie en de degelijke educatieve begeleiding. Gedurende de hele tentoonstelling (de persconferentie niet meegeteld) bezochten nog meer dan 850 journalisten de expositie.

De noodzaak tot schrijven. De brieven van Vincent van Gogh

28 juni - 6 oktober

De medewerkers van het brievenproject en de afdeling Educatie hebben in samenwerking met de afdeling Presentatie gezamenlijk het concept en de inrichting van deze tentoonstelling op de –1 verdieping van de tentoonstellingsvleugel bedacht. De Van Gogh brieven werden vanuit verschillende invalshoeken gepresenteerd: (kunst)historisch, cultuurhistorisch en literair. De presentatie van de zeer kwetsbare brieven was een grote uitdaging. Zaalboekjes (in Nederlands en Engels) in de grafische vormgeving van Tessa van der Waals gaven de achterliggende informatie en transcripties van de aangeboden brieven. De tentoonstelling werd door 208.000 mensen bezocht.

Educatieve activiteiten

- Inleiding over het postwezen in de 19de eeuw (in samenwerking met het Museum voor communicatie te Den Haag)
- Een speurtocht voor kinderen
- De 'Schatkast': een kinderkast over het thema post
- Audiovisuele presentatie over Van Goghs handschrift
- Mogelijkheid tot het verzenden van e-cards aan speciale computertafels

Pers en publiciteit

De 'brievententoonstelling' was een zomerhit. De pers gaf veel aandacht aan het uitvoerige onderzoek naar de brieven. Pers en publiek waardeerden de zorgvuldige inrichting.

American Beauty. Schilderijen en beelden uit het Detroit Institute of Arts, 1770-1920

18 oktober 2002 – 19 januari 2003

Een lang gekoesterde wens om ooit een overzichtstentoonstelling van de in Europa vrijwel onbekende Amerikaanse kunst uit de 19de eeuw te realiseren, kon in 2002 eindelijk in vervulling gaan. De renovatie van de American Wing van het Detroit Institute of Arts gaf daartoe de aanleiding. In samenwerking met conservator James W. Tottis werd een representatieve keuze gemaakt met vrijwel alle topstukken uit de collectie, een van de beste in de Verenigde Staten. Schilders als Copley, Church, Homer, Whistler, Sargent, Cassatt en vele anderen waren vertegenwoordigd. Inrichting en grafische vormgeving waren van Studio Roozen, Amsterdam. De tentoonstelling was eerder te zien in de National Gallery of Ireland, Dublin.

Publicatie

Graham W.J. Beal, *American Beauty. Schilderijen uit het Detroit Institute of Arts 1770-1920*, The Detroit Institute of Arts/Scala Publishers, 2002, 128 pag., in Nederlands en Engels.

Educatieve activiteit

Een audiotour in het Nederlands en Engels.

Pers en publiciteit

De tentoonstelling American Beauty kreeg veel aandacht in de pers, mede door een aantrekkelijke, landelijke affiecampagne.

Fire & Ice. Schatten uit de fotocollectie van Frederic Church

18 oktober 2002 - 19 januari 2003

In aanvulling op American Beauty kon een kleine fototentoonstelling van het Dahesh Museum of Art in New York worden overgenomen. Voor de eerste keer werden foto's uit de collectie van de meest vooraanstaande Amerikaanse landschapschilder, Frederic Church, in het openbaar getoond. Een keuze van circa 70 uit meer dan 5.000 die de schilder kocht op zijn reizen, die hem naar Zuid-Amerika, in het Polargebied en naar het Midden-Oosten brachten. Alle objecten in de tentoonstelling waren afkomstig uit de Olana State Historic Site, het voormalige huis van Church.

Tijdens de tentoonstellingen American Beauty en Fire & Ice bezochten 141.000 mensen de tentoonstellingsvleugel van het Van Gogh Museum.

Publicatie

Thomas Weston Fels, *Treasures from the Photographic Collection of Frederic Church at Olana*, Dahesh Museum of Art, New York en Cornell University Press, Ithaca and London, 2002.

Overige tentoonstellingen

Op 31 juli werd de nieuwe aanwinst van Edouard Manet, *De pier bij Boulogne-sur-Mer*, gepresenteerd in het prentenkabinet van de tentoonstellingsvleugel. Rondom het schilderij werd een kleine tentoonstelling ingericht, met prenten en tekeningen, oude en nieuwe foto's en toelichtende teksten.

Van november 2002 tot en met 24 februari 2003 was in het prentenkabinet in het Rietveldgebouw de tentoonstelling 'Japanse beestenboel' te zien. Er werden circa veertig Japanse houtsneden tentoongesteld waarin dieren een rol spelen. De prenten maken deel uit van de collectie van ruim 450 Japanse houtsneden die Vincent van Gogh samen met zijn broer Theo bijeenbracht en die door het Van Gogh Museum wordt beheerd.

Educatie en publieksservice

Eén van de speerpunten van het museum is het ontwikkelen van een educatief aanbod dat beantwoordt aan de behoeften van een breed publiek. Daarnaast ligt het accent op de ontwikkeling van een interessant en stimulerend programma voor scholen. De afdeling Educatie en Publieksservice verzorgt in dit verband het materiaal, de activiteiten en de evenementen. Voor zowel de vaste presentatie als voor wisselende tentoonstellingen biedt de afdeling educatieve ondersteuning door zaalteksten en labels, audiotours en onderwijsmateriaal te maken. Er worden lezingen en andere publieksevenementen georganiseerd.

Publieksbegeleiding en evenementen

In 2002 werden de volgende activiteiten ontplooid:

De Van Gogh Museum Agenda

In 2002 werd het Bulletin vervangen door de agenda, die vanaf de herfst viermaal per jaar verschijnt voor het Nederlandstalige publiek met informatie over alle aankomende activiteiten in het museum.

Educatieve vitrine: Van Gogh tot op de micrometer

Op 3 mei werd een educatieve vitrine op de tweede etage van het Rietveldgebouw met een presentatie van vier Van Gogh-schilderijen getoond aan pers en publiek. Kort daarvoor waren de doeken onderzocht door restaurator Ella Hendriks, in samenwerking met en met steun van Shell Nederland B.V., het Shell Laboratorium in Amsterdam en het Instituut Collectie Nederland. Het onderzoek werd toegelicht met macro-opnames van dwarsdoorsnedes van verfmonsters, infraroodopnames en röntgenfoto's.

Nieuwe audiotour vaste collectie

In samenwerking met Antenna is er een nieuwe highlights-audiotour gemaakt in zeven talen over circa 25 meesterwerken van Van Gogh.

Museumnacht en Beautyweekend

Het weekend van 2 en 3 november stond, in het kader van de expositie American Beauty, in het teken van 'schoonheid'. In dit Beautyweekend vonden op zaterdag en zondag lezingen plaats die aansloten op de tentoonstelling en theatervoorstellingen voor kinderen over schoonheid en smaak in de 19de eeuw, met aansluitend een rondleiding en een workshop. Op zaterdagavond 2 november vond de derde Amsterdamse Museumnacht plaats, waarbij in het gehele museum optredens en activiteiten waren; er werden gedichten voorgedragen, rondleidingen gegeven en de film 'American Beauty' werd vertoond. Bijna 9.000 mensen bezochten die avond het Van Gogh Museum.

Van Gogh Museum Website

Geïnteresseerden wisten in 2002 wereldwijd hun weg naar deze informatiebron te vinden. Op doordeweekse dagen bezochten meestal zo'n 2.000-2.200 mensen de website, in het weekend ongeveer 1.200-1.500. Tijdens Van Gogh & Gauguin trok de site dagelijks 2.500-

3.000 mensen. Een uitschieter was 7 december: op die dag bezochten 5.642 mensen de site. De herkomst van de bezoekers van de website was heel divers. De meeste bezoekers kwamen uit de Verenigde Staten: 22,7 %. Dan volgde Nederland (18,8 %), het Verenigd Koninkrijk (8,3 %), Italië (4,8 %) en België (4,6 %). Het afgelopen jaar is door Ontwerpbureau Screencowboys een aantal structurele, technische verbeteringen doorgevoerd. Toegevoegd werden: de Architectuur-sector (met foto's en ontwerptekeningen van de beide museumgebouwen) het thema 'Tijdgenoten van Van Gogh' de e-cards-applicatie. Deze werd ontwikkeld voor gebruik in de tentoonstelling 'De noodzaak tot schrijven' (zie pagina 15) en blijft via de Internetsite beschikbaar. Het blijkt een succesvolle applicatie: in de eerste maanden van de tentoonstelling werden er ca.15.000 kaarten per maand gestuurd, daarna 6.000 per maand.

Publieksonderzoek

In vergelijking tot voorgaande jaren bezocht veel publiek uit eigen land het museum (2000:10%). Dit komt vooral door het succes van Van Gogh & Gauguin, als het bezoek aan deze tentoonstelling buiten beschouwing wordt gelaten, blijkt het percentage Nederlandse bezoekers gedaald te zijn, naar 7%. Het Van Gogh Museum trekt nog steeds een relatief jong publiek. De meeste bezoekers zijn, evenals vorig jaar, tussen de 20 en 30 jaar oud. De gemiddelde leeftijd is 37 jaar. Veel respondenten zeiden dat een bezoek aan het Van Gogh Museum aan hun verwachtingen voldeed of die zelfs overtrof. De positieve oordelen betroffen vooral het aantal werken van Van Gogh, de verstrekte informatie in het museum, het aanbod in de studieruimte en het 'museum als geheel'. Een negatief oordeel werd door een derde van de bezoekers gegeven over de drukte, met name tijdens Van Gogh & Gauguin.

Onderwijs: voortgezet onderwijs

VMBO/GRAS-project

De Gemeente Amsterdam en het ministerie van OC&W kenden in 2001 een subsidie toe van fl.1.600.000,- / € 727.272,73 aan het Van Gogh Museum, Rijksmuseum, Amsterdams Historisch Museum en het Stedelijk Museum (afgekort met GRAS). Met deze subsidie, verdeeld over de periode 2001-2004, ontwikkelen de vier musea gezamenlijk een educatief project voor het Voorbereidend Middelbaar Beroeps Onderwijs (VMBO). In november 2001 ging het VMBO-project, officieel van start en in 2002 is door de educatoren van de vier musea in samenwerking met scholen, externe adviesbureaus en twee educatief medewerkers lesmateriaal ontwikkeld. Dit materiaal is van september tot december op de Amsterdamse scholen in pilots getest en goed ontvangen. Voor het project werden twee coördinatoren aangesteld en gehuisvest in het Van Gogh Museum. Ook is gestart met het aanstellen en opleiden van museumdocenten.

AMOVE

De educatoren van het Van Gogh Museum nemen deel aan het Amsterdams Museum Overleg (AMOVE, een samenwerkingsverband tussen acht Amsterdamse culturele instellingen voor het vak CKV van het voortgezet onderwijs, waaraan deelnemen: Toneelgroep Amsterdam, Theater Carré, het Muziektheater, het Concertgebouw, Theater Instituut Nederland, het Stedelijk Museum, het Rijksmuseum en het Van Gogh Museum). De educatoren van Toneelgroep Amsterdam, het Muziektheater en het Van Gogh Museum schreven in 2002 een projectplan voor een structurele samenwerking. Op 11 oktober werd het project gepresenteerd tijdens de Educatiebeurs in 'De Meervaart' in Amsterdam. Deze dag stond in het teken van een presentatie van de mogelijkheden die 'cultureel Amsterdam' aan het onderwijs voor het vak CKV kan bieden.

Overig

- 1) In samenwerking met het ICN organiseerde de afdeling Educatie in november 'een kijkje achter de schermen' voor VMBO-leerlingen van de Sweelinck Scholengemeenschap. De leerlingen brachten hun bezoek in het kader van een onderzoek voor de staatssecretaris van cultuur.
- 2) Er is een start gemaakt met de ontwikkeling van een onderwijssite voor docenten van het voortgezet onderwijs met informatie over het aanbod aan onderwijsactiviteiten van de afdeling Educatie.

Onderwijs: basisonderwijs

Theatrale rondleidingen

Voor groep 3 en 4 zijn in 2002 zo'n 30 rondleidingen georganiseerd waarbij een actrice in de rol van Augusta van Dongen (de vrouw van kunstenaar Kees van Dongen) de kinderen laat kennismaken met het Van Gogh Museum en de collectie. Het aantal rondleidingen is dit jaar relatief laag, omdat er tijdens Van Gogh & Gauguin geen rondleidingen zijn gegeven. Een aantal scholen hebben zich als vaste klant aangemeld.

Theatraal programma

Voor leerlingen van basisscholen heeft de afdeling Educatie samen met actrice Yvonne Kuhfus een theatraal programma ontwikkeld 'Toestanden met Titia'. Op speelse wijze maken kinderen kennis met het fenomeen museum en kunst en bekijken ze de kunstwerken van Van Gogh. Eind 2002 hebben er 5 try-outs plaatsgevonden. Het stuk wordt in 2003 aan scholen aangeboden.

Kunstkijkuren

Tijdens de Amsterdamse Kunstkijkuren bezochten zo'n 36 klassen uit groep 8 het museum onder leiding van museumdocenten van het Bureau Servicetaken Onderwijs. Ook dit aantal is in verband met Van Gogh & Gauguin lager dan anders.

Workshops

In de zomer van 2002 is gestart met workshops voor kinderen van 6 tot en met 12 jaar. In de weekenden kunnen kinderen onder begeleiding van een museumdocent hun eigen 'Van Gogh' maken. De workshops beginnen met een rondleiding op zaal, vervolgens gaan de kinderen zelf aan de slag.

IMC weekendschool

IMC-weekendschool is een instelling waar kinderen van 10 tot en met 12 jaar uit Amsterdam Zuid-Oost gedurende een jaar op zondag onderwijs krijgen. Het Van Gogh Museum levert hieraan op vrijwillige basis een bijdrage, die bestaat uit het geven van een les op school en een bezoek van de leerlingen aan het Van Gogh Museum.

Voorlichting, PR en fondsenwerving

Het verzorgen van publiciteit voor tentoonstellingen en evenementen in het Van Gogh Museum is een belangrijke taak van de afdeling Voorlichting. Daarnaast heeft de afdeling een verantwoordelijkheid in het reageren op en inlichten van pers en publiek. De aandacht in de media voor Vincent van Gogh en het Van Gogh Museum neemt nog steeds toe. De grote, georganiseerde evenementen als tentoonstellingen, maar bijvoorbeeld ook de actuele situatie of authenticiteitskwesaties, vragen om een alerte houding naar de media.

Voorlichting

Naast de publicitaire begeleiding bij alle tentoonstellingen zoals in vorige paragrafen is beschreven bood de afdeling Voorlichting ondersteuning bij:

- 1) De aankoop van *De pier van Boulogne-sur-Mer* van Edouard Manet. Op 31 juli was deze gebeurtenis voorpaginanieuws. Het NOS Journaal, het SBS6 Journaal, het RTL4 Nieuws en het AT5 Journaal hebben een item gewijd aan de aankoop.
- 2) In december werd het museum opgeschrikt door een brutale roof van twee schilderijen uit de vaste collectie. De afdeling Voorlichting werd overstelpt met mediabelangstelling. Over deze dramatische gebeurtenis is wereldwijd verslag gedaan.

Beeldbank voor pers en publiciteit

Sinds Van Gogh & Gauguin is de digitale beeldbank uitgebreid met afbeeldingen (ten behoeve van publiciteit) van ondermeer de vaste collectie en de architectuur van het Van Gogh Museum. Voor elke nieuwe tentoonstelling wordt door de pers met succes gebruik gemaakt van dit medium.

Van Gogh 150

2002 stond reeds in het teken van de voorbereiding van de 150ste verjaardag van Van Gogh in 2003. De communicatie rondom deze gebeurtenis richt zich op verschillende niveaus: de activiteiten binnen het Van Gogh Museum, de samenwerking met het Kröller-Müller Museum (als de twee Nederlandse musea met de grootste Van Gogh-verzamelingen ter wereld) en de communicatie van de landelijke activiteiten. Met LAGroup Leisure & Arts Consulting, Amsterdam, is een plan van aanpak geformuleerd voor de coördinatie van landelijke en relevante buitenlandse initiatieven rondom Van Gogh 150.

Er werden afspraken gemaakt met verschillende partners, waaronder Toerisme Recreatie Nederland (TRN), Amsterdam Tourist Board (ATB) en FNAC (voorverkoop van toegangskaarten in de landen België, Frankrijk en Zwitserland).

In samenwerking met de betreffende buitenkantoren van TRN is in november een persconferentie georganiseerd in Keulen en in New York. Mede als gevolg van het landelijke karakter van het evenement en het aspect van de verjaardag is in 2002 reeds uitvoerig aandacht besteed aan het jubileumjaar in zowel Nederlandse als buitenlandse media. Voor de vormgeving van de publiciteitsuitingen is bureau Thonik in de arm genomen.

Ter gelegenheid van Van Gogh 150 heeft TPG Post een 13-delige postzegelserie gemaakt, vormgegeven door Gracia Lebbink. De nieuwe postzegels zijn op twee verschillende momenten aan de pers gepresenteerd: de drie losse zegels werden in oktober voorgesteld, het verzamelvel (10 stuks) werd op 2 januari 2003 wereldkundig gemaakt.

PR en Fondsenwerving

Het Van Gogh Museum onderhoudt en ontwikkelt een uitgebreid netwerk van relaties in Amsterdam, Nederland en in het buitenland, variërend van de internationale wetenschappelijke gemeenschap tot verzamelaars, museumcollega's en begunstigers.

Ook in 2002 ontving het museum speciale gasten van over de hele wereld en organiseerde verscheidene evenementen voor zijn relaties, waaronder de exclusieve bezichtiging van tentoonstellingen. De activiteiten op het gebied van fondsenwerving zijn in 2002 voortgezet, uitgaande van de sponsorstrategie die in 2001 is ontwikkeld. Verder zijn in samenwerking met TRN verschillende marketingacties en consumentencampagnes gehouden in België, Frankrijk, Duitsland, Engeland, Italië en Spanje.

Om meer inkomsten te genereren zijn er rondom Van Gogh & Gauguin nieuwe marketingactiviteiten ondernomen, zoals speciale arrangementen, verhuur van ontvangstruimtes in het museum en verhuur van het museum voor exclusieve avondontvangsten. Hierbij is nauw samengewerkt met ATP Online, dat de verkoop van arrangementen op zich nam.

Ontvangsten

Tijdens Van Gogh & Gauguin ontving het Van Gogh Museum meerdere keren bijzondere gasten, waaronder Hare Majesteit Koningin Beatrix en een deel van de genodigden voor het huwelijk tussen Prins Willem-Alexander en Máxima. Andere prominente bezoekers waren o.m. Carla del Ponte, Al Gore, Wim Duisenberg, Wim Kok, Karel Appel, Constant, Helen Mirren, Viktor & Rolf.

Ook bood het museum aan zijn relaties de mogelijkheid tot exclusieve avondbezoeken aan de tentoonstelling. Er zijn onder andere avonden georganiseerd voor hedendaagse kunstenaars en voor museumcollega's van het Rijksmuseum, het Stedelijk Museum, het Kröller-Müller Museum en het Amsterdams Historisch Museum. De belangstelling voor deze avonden was groot.

ABN-AMRO Bank

Hoofdsponsor van Van Gogh & Gauguin was de ABN-AMRO Bank. Deze sponsor leverde het museum veel extra publiciteit op door:

De schilderworkshop die op 7 februari in het museum georganiseerd werd voor de spelers van Ajax Amsterdam.

De veiling van de resultaten bij Christie's Amsterdam.

Het plaatsen van advertenties in landelijke dagbladen en tijdschriften om kortingen voor ABN-AMRO-klanten en speciale acties aan te kondigen.

De aandacht voor de tentoonstelling op de ABN-AMRO-website, -geldautomaten en -dagafschriften.

De organisatie van exclusieve avondontvangsten voor relaties van ABN-AMRO in het museum.

Viacom Outdoor

Dankzij de steun van Viacom Outdoor was het mogelijk om voor Van Gogh & Gauguin een bijzondere affichecampagne te ontwikkelen, die bestond uit drie opeenvolgende series van steeds drie verschillende visuals. Van januari tot en met mei 2002 zijn deze series in heel Nederland te zien geweest.

Shell

Shell Nederland zette ook in 2002 de steun voort aan het 'Shell Van Gogh' project: het technisch onderzoek naar de samenstelling van de verf die Van Gogh gebruikte in de circa 100 schilderijen die tot stand kwamen in Antwerpen en Parijs. In de educatieve vitrine 'Van Gogh tot op de micrometer', wordt dit onderzoek toegelicht. (Zie ook p.15)

Stichting Herinneringsfonds Vincent van Gogh Museum

Voor de tentoonstelling 'Gogh Modern. Vincent van Gogh en de hedendaagse kunst' in 2003 heeft de Stichting Herinneringsfonds Vincent van Gogh Museum een substantiële bijdrage toegezegd.

Apple

Apple Computers Nederland heeft voor Van Gogh & Gauguin 15 iMacs ter beschikking gesteld waarmee bezoekers de website kunnen raadplegen voor online shopping en het verzenden van e-cards. Deze samenwerking werd ook na afloop van Van Gogh & Gauguin voortgezet.

Aankoop Edouard Manet

De pier van Boulogne-sur-Mer van Edouard Manet kon het museum verwerven dankzij de financiële steun van de SponsorBingo Loterij, de Vereniging Rembrandt (mede dankzij het Prins Bernhard Cultuurfonds), het VSB Fonds, de Mondriaan Stichting, de Vincent van Gogh Stichting en het Ministerie van OC&W. Bij deze trouwe geldschietters voor kunstankopen in Nederland voegde zich de Rabobank. Met een genereuze donatie gaf de Rabobank het startschot voor een vijfjarig partnerschap met het museum.

SponsorBingo Loterij

Uitgaande van het communicatieplan dat in 2001 werd opgesteld is de SponsorBingo Loterij opgenomen in het perstraject rondom de aankoop van het bovengenoemde schilderij van Manet. Dit leverde de SponsorBingo Loterij veel persaandacht op. Tevens werd het belang van deze sponsor voor het museum onder de aandacht gebracht in de Van Gogh Museum Agenda. Voor de deelnemers en voor het personeel van de SponsorBingo Loterij zijn bij de tentoonstelling Van Gogh & Gauguin speciale ontvangsten georganiseerd.

Rabobank

In 2002 werd een sponsorcontract met de Rabobank ondertekend dat zal lopen van 2003 tot en met 2007. Voor deze samenwerking is de term 'Promoting Partner' in het leven geroepen. Hiermee willen beide partijen benadrukken dat het hier niet gaat om een traditionele vorm van sponsoring, maar om een wederzijds partnerschap waarbij gebruik wordt gemaakt van elkaars expertise. Een belangrijke doelstelling van de samenwerking is het verhogen van het aantal Nederlandse bezoekers aan het Van Gogh Museum. Met zo'n 9 miljoen klanten in Nederland is de Rabobank een geschikte partner om deze doelstelling te bereiken. In de loop van 2002 is gewerkt aan de invulling van het partnerschap voor de komende jaren.

P&O, beveiliging, ICT, publicaties

Ook in 2002 is het Van Gogh Museum een gewilde werkgever gebleken. Het afgelopen jaar heeft de afdeling P & O meer dan vijfhonderd open sollicitaties ontvangen uit binnen- en buitenland. Daarnaast is het aantal reflectanten bij vacatures zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin voldoende. Hierdoor was de organisatie in staat om binnen redelijke termijn een tiental vacatures te vervullen en aldus mede de ontwikkeling van de organisatie in de gewenste richting te sturen.

Arbeidsomstandigheden

In 2002 heeft een Periodiek Arbeidsgezondheidskundig Onderzoek (PAGO) plaatsgevonden. Iets minder dan de helft van de medewerkers heeft deelgenomen aan dit onderzoek naar de relatie tussen werken en gezondheid. De adviezen zijn verwerkt in een notitie gezondheidsbeleid. De belangrijkste adviezen zijn: meer aandacht voor RSI en voor de werkdrukbeleving van de medewerkers van de afdeling Beveiliging. In genoemde notitie staat tevens het gezondheidsbeleid voor de komende jaren geformuleerd. Een van de speerpunten is het bestrijden van het hoge ziekteverzuim bij de afdeling Beveiliging, waarbij de aandacht uitgaat naar een meer preventieve benadering.

In 2000 heeft het Van Gogh Museum een Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) laten uitvoeren. In 2002 zijn het laatste tiental verbeterpunten uit dit plan van aanpak ter hand genomen waaronder het formuleren van een beleid voor toxische stoffen op de afdeling Restauratie, het verbeteren van de verlichting op diverse werkplekken en de aanschaf van nieuwe krukken in de museumzalen voor de beveiligingsmedewerkers.

Beleidsontwikkeling

In 2002 heeft op een aantal beleidsterreinen een evaluatie plaatsgevonden:

De in 1999 geïntroduceerde cyclus van functioneringsgesprekken is doorgelicht. Een van de belangrijkste conclusies is dat medewerkers nog te weinig uit deze gesprekken weten te halen. Medewerkers zullen door middel van trainingen in staat gesteld worden zich te bekwamen in het voeren van dergelijke gesprekken.

De klachtenregeling van 1999 is geëvalueerd. Dit heeft ertoe geleid dat de interne klachtencommissie wordt vervangen ten gunste van een externe ad hoc klachtencommissie.

Daarnaast is ervoor gekozen om een onafhankelijke, externe vertrouwenspersoon aan te stellen in plaats van deze functie door de bedrijfsmaatschappelijkwerker te laten vervullen.

In 2002 is een start gemaakt met het aanbieden van opleiding en training op maat. Een in het afgelopen jaar uitgevoerde inventarisatie van de opleidings- en trainingsbehoefte vormt de basis voor een meerjarenbeleid voor opleidingen en trainingen. De nadruk zal hierbij liggen op vaardigheidstrainingen, onder andere op het gebied van managementontwikkeling.

Interne organisatie

In het kader van organisatieontwikkeling en professionalisering van de medewerkers is bij het Facilitair Bedrijf een reorganisatietraject gestart. Het doel van dit traject is te komen tot een efficiënte, resultaatgerichte interne dienstverlener. Medewerkers worden in de gelegenheid gesteld zich in dit veranderingsproces persoonlijk te ontwikkelen.

Evenementencommissie

In 2002 is er door de organisatie een groot beroep gedaan op haar medewerkers. Op zeer loyale wijze is veel werk verzet om tentoonstellingen tot een succes te maken. Door de evenementencommissie is daarom een aantal extra activiteiten georganiseerd om de goede samenwerking te onderstrepen.

Beveiliging

De beveiligingsmedewerkers kregen in 2002 helaas te maken met de diefstal van twee schilderijen. Dit heeft op het personeel een grote uitwerking gehad. Beveiliging en veiligheid zijn belangrijke items voor het VGM-beleid. In het afgelopen jaar is een security audit gestart. Aanbevelingen tot verbetering zullen in 2003 ter hand genomen worden. Tevens is in 2002 is een nieuw bedrijfsnoodplan vastgesteld. Het bedrijfsnoodplan bestaat uit twee onderdelen, te weten: een ontruimingsplan en een kunstnoodplan. Het ontruimingsplan is geïmplementeerd. Het kunstnoodplan zal operationeel zijn na accordering door OC&W.

ICT

In 2002 werd een nieuwe afdeling ICT geformeerd. De groei van de organisatie en de daarmee samenhangende groei van de kwaliteitseisen deed de behoefte voelen aan een aparte afdeling die zich specifiek richt op de ontwikkeling en de implementatie van het ICT- en telecommunicatiebeleid. De afdeling bestaat uit drie personen: een hoofd ICT en de twee systeembeheerders.

Plan van aanpak

Eén van de eerste activiteiten van het nieuwe hoofd ICT was het schrijven van een 'Plan van aanpak ICT' waarin het beleid en de projecten voor de jaren 2002-2004 worden geschetst. Dit plan is door het Management-team in augustus 2002 goedgekeurd en met de voorbereiding van de uitvoering is begonnen.

Activiteiten

ICT heeft diverse activiteiten ontplooid ter voorbereiding van de tentoonstelling Van Gogh & Gauguin. De kassa's werden afgestemd op de kaartverkoop, er werden Apples geplaatst in de tentoonstellingsvleugel en er werd een softwarepakket geïmplementeerd voor de tellingen van het aantal bezoekers bij de ingang.

Reguliere werkzaamheden, vervangingen van apparatuur en uitbreiding van de back-up-faciliteiten zorgden ervoor dat de stabiliteit van het netwerk en de beschikbaarheid van de gegevens gewaarborgd waren.

Samen met de afdeling Personeel en Organisatie is een inventarisatie gemaakt van de ICT-opleidingsbehoefte.

Met de afdelingen Presentatie en Facilitair Bedrijf heeft ICT ervoor gezorgd dat eind december 2002 het telefoonnummer 0900 2003150 met achterliggend Voice Response Systeem operationeel kon worden. Dit telefoonnummer is bedoeld voor informatie over de activiteiten in het Van Gogh-jaar in 2003.

Publicaties

In de lente van 2003 werd door de directie een Manager Publicaties aangesteld. De nieuwe 'afdeling' Publicaties heeft tot doel het publicatieprogramma van het museum te verwezenlijken en uit te breiden.

Het publicatieprogramma omvat: catalogi bij de tentoonstellingen, wetenschappelijke boeken over recent onderzoek, boeken ter profilering van het museum en gelegenheden uitgaven. De Manager Publicaties, werkt hiertoe in het museum nauw samen met de afdelingen Collecties en Presentatie en daarbuiten met 't Lanthuys en Enterprises. (Voor een overzicht van de publicaties, verschenen in 2002, zie bijlage VI.)

Museum Mesdag

Het museum beoogt het woonhuis/museum van H.W. Mesdag, inclusief de werken, te behouden en te beheren voor het publiek en uitdrukking te geven aan het unieke karakter van de collectie in zijn bijzondere omgeving. De verzameling omvat in hoofdzaak Franse en Nederlandse schilderijen uit de periode van circa 1830 tot 1900, aangevuld met een uitgelezen collectie decoratieve kunst. De werken op papier van Museum Mesdag zijn ondergebracht in het Van Gogh Museum.

Missie van Museum Mesdag

Het verwerven van een grotere bekendheid van het Museum en in het verlengde daarvan het aantrekken van meer publiek. De museumcollectie ontsluiten voor publiek en wetenschap.

2002: een overzicht

In 2002 presenteerde het Museum Mesdag vier tentoonstellingen.

Interieur met dame

23 november 2001 - 5 maart 2002

Interieur met Dame (zie jaarverslag 2001) werd zeer positief ontvangen door zowel pers als bezoekers - ruim 8.000 - en werd een week verlengd. De tentoonstelling trok 7.960 bezoekers waarvan 5.654 in 2002. De tentoonstelling was in de zomer van 2002 te zien in het Fries Museum te Leeuwarden.

Design van Destijds - van Art Nouveau naar Industrieel Ontwerp- Cor Stoffels (1878-1952) en David Gosker (1959)

29 maart - 2 juni 2002

Met deze tentoonstelling werd aan de hand van leven en werk van de kunstenaar/ontwerper J.C. Stoffels de fascinerende ontwikkeling van kunstnijverheid naar industriële vormgeving & design in de eerste helft van de 20ste eeuw in beeld gebracht. Dit deel van de tentoonstelling was eerder te zien in het Drents Museum te Assen. Tegenover dit 'Design van destijds' plaatste Museum Mesdag een hedendaagse tegenpool in de vorm van een serie recente objecten van de Haagse ontwerper David Gosker. De tentoonstelling werd omlijst met een cultureel programma, bestaande uit verschillende lezingen en activiteiten. Bij de expositie behoorde een geïllustreerde monografie over leven en werk van J.C. Stoffels, geschreven door Peter de Rijcke, die het Museum Mesdag in consignatie verkocht. 2.202 bezoekers bezochten de tentoonstelling.

Franse favorieten. Twee Nederlandse verzamelaars en vier Franse kunstenaars

21 juni t/m 29 september 2002

Hendrik Willem Mesdag en Helene Kröller-Müller waren beiden gepassioneerd verzamelaars van ondermeer Franse 19de eeuwse kunst. Beiden lieten voor hun verzameling een eigen museum bouwen dat zij aan de Nederlandse staat nalieten. Beiden waren eigenzinnige verzamelaars. Uit de verzameling Franse kunst van Hendrik Willem Mesdag is gekozen voor Gustave Courbet en Théodoor Rousseau. Bij Hélène Kröller-Müller zijn het de kunstenaars Henri Fantin-Latour en Odilon Redon. Museum Mesdag verzorgde een vouwblad bij deze tentoonstelling. De tentoonstelling trok 3.738 bezoekers.

Loeiend Goed. De koeien van Jan Vrolijk (1845-1894), een vergeten meester van de Haagse School

18 oktober 2002 - 12 januari 2003

Met een dubbeltentoonstelling in zowel Museum Mesdag als in Panorama Mesdag en de publicatie van een eerste monografie werd de Haagse schilder Jan Vrolijk, een vergeten meester uit de Haagse School, na 100 jaar herplaatst in de publieke aandacht. De intentie van deze tentoonstelling en de monografie (geschreven door Maartje de Haan, de conservator/manager van het museum) was deze vergeten, doch aantrekkelijke kleine meester van de Haagse School opnieuw voor het voetlicht te halen en hem te plaatsen te midden van zijn bekende tijdgenoten. In 2002 bezochten 2.246 bezoekers deze tentoonstelling.

Museum Mesdag wist opmerkelijk vaak dankzij een actief persbeleid, ondermeer door free publicity, de tentoonstellingen besproken te krijgen in de periodieken. Dit alles resulteerde in een spectaculaire stijging van het aantal bezoekers met ruim 50 %: van 6.313 in 2000 naar 10.540 in 2001, naar 15.252 in 2002.

Vanaf november 2002 werd de tweede verdieping van de vaste collectie voor het publiek gesloten vanwege schilderwerkzaamheden onder leiding van de RijksGebouwenDienst. Deze zullen tot maart 2003 voortduren.

Collectiebeheer

De collectie van Museum Mesdag is in 2002 uitgebreid met twee tekeningen van Henricus die hebben gediend als ontwerptekeningen voor de fresco's in de Stijlkamer van Museum Mesdag. Zie voor bruikleenverkeer uit de collectie van Museum Mesdag bijlage IV.

Educatie en publieksservice

In samenhang met de tentoonstellingen biedt Museum Mesdag zijn publiek een gevarieerd activiteitenprogramma. Naast tekstuele begeleiding, ondermeer in de vorm van informatieve vouwbladen, worden de presentaties begeleid door lezingen en andere nevenactiviteiten. Ook los van de tentoonstellingen vinden regelmatig (muzikale) evenementen in het museum plaats. Verder startte het museum in 2002 met het ontwikkelen van een educatief beleid voor kinderen. Dit beleid richt zich zowel op scholen als op de individuele jonge bezoeker. Het museum maakte in samenwerking met Panorama Mesdag een kijk-, lees- en doeboekje voor de individuele jonge bezoeker en een museumles voor de basisschool. Om deze activiteiten te kunnen financieren is een beroep gedaan op verschillende subsidies. Het museum zocht ook contact met Het Koorenhuis, een educatieve instelling in Den Haag, om lessen te gaan organiseren voor het voortgezet onderwijs. Vanaf mei 2002 heeft Museum Mesdag een eigen website, gelinkt met de site van het Van Gogh Museum. Gezien de enorme snelle stijging van het aantal bezoeken kan de site een groot succes genoemd worden.

Evenementen

- Muziekuitvoeringen in de sfeervolle Stijlkamer, uitgevoerd door verschillende musici.
- Een aantal lezingen bij de tentoonstellingen en op aanvraag in het land.
- Enkele artikelen in kunsttijdschriften waaronder *Kunst en Antiek Revue* en *Cachet*. (Zie bijlage VII.)
- Een aantal rondleidingen.
- Een fotografie-actie met meer dan 700 deelnemers.

Toekomstverwachtingen

Gezien het succes zal dit beleid in 2003 worden voortgezet. Het streven is om minimaal 12.000 bezoekers in 2003 te trekken.

Van Gogh Museum Enterprises

Van Gogh Museum Enterprises BV heeft tot doel fondsen te werven voor het Van Gogh Museum. Enterprises ontwikkelt, produceert en verkoopt als groothandel een breed aanbod aan producten die aan het museum zijn gerelateerd. Tevens exploiteert Enterprises de Museumshop aan het Museumplein in Amsterdam en onderhoudt en exploiteert zij de beeldbank van het museum.

2002: een overzicht

De eerste helft van 2002 stond ook voor Enterprises in het teken van Van Gogh & Gauguin. Buiten de organisatie van de voorverkoop van entreekaartjes voor deze tentoonstelling, verzorgde Enterprises de officiële catalogus en een publieksboek. Tijdens de tentoonstelling werden 38.000 catalogi verkocht en 60.000 publieksgidsen.

De tweede helft van het jaar stond in het teken van de ontwikkeling van een eigen identiteit voor de toekomstige door Enterprises te ontwikkelen producten. Naar analogie van het huisstijlboek van het museum, werd met behulp van Studio Roozen een begin gemaakt met het vastleggen van een eigen 'look and feel'. De eerste fase van dit proces werd eind 2002 afgerond.

Ten behoeve van de ontwikkeling van producten voor Van Gogh 150 werd een denktank in het leven geroepen, waarin naast Enterprises ook medewerkers van het museum en van de BV 't Lanthuys zitting hadden. Deze samenwerkingsvorm zal ook in de toekomst gehandhaafd blijven.

Beurzen

Ter vergroting van de naamsbekendheid werd in 2002 wederom deelgenomen aan een aantal internationale beurzen. In januari betrof dat 'Museum Expressions' in Parijs. In mei was Enterprises vertegenwoordigd op de jaarlijkse, door de Amerikaanse 'Museum Store Association' georganiseerde museumbeurs, ditmaal in Charlotte (North Carolina). In Augustus presenteerde Enterprises zich wederom op de 'Tendence' geschenkenbeurs in Frankfurt.

Detailhandel

Tijdens Van Gogh & Gauguin raakte de winkel in het museum regelmatig dermate vol dat veel klanten nauwelijks meer naar binnen konden. Buiten het museum bood de Museumshop op het Museumplein deze groep een tweede kans; tijdens de tentoonstelling werd de omzet in de shop bijkans verdrievoudigd. De winkel in het museum en de shop werden in deze periode dagelijks bevoorrad.

In 2002 werd op twee plaatsen voorzichtig geëxperimenteerd met een uitbreiding van de detailhandelsactiviteiten. Midden op het terrein van de Keukenhof werd een bescheiden winkel uitgebaat, terwijl bij de Passenger Terminal Amsterdam (de aanlegplaats voor cruiseschepen achter het Amsterdams Centraal Station) een mobiel verkooppunt werd ingericht. Beide exercities bleven achter bij de verwachtingen. Verdere initiatieven op detailhandelsniveau worden derhalve - mede ook gezien de ervaringen die buitenlandse musea hiermee opdeden - vooralsnog niet voorzien.

Kaartverkoop

Ook in 2002 verzorgde Enterprises de (voor)verkoop van toegangkaartjes voor het museum buiten de reguliere kassa's om. Tijdens Van Gogh & Gauguin werden door

tussenkost van binnen- en buitenlandse touroperators 340.000 kaartjes afgezet. Via het voorverkoopsysteem van Enterprises bij de hotels in Amsterdam gingen nog eens 33.000 kaartjes over de toonbank. Tot slot werden er in de periodes vóór en na de tentoonstelling door tussenkost van Enterprises nog eens 33.000 kaartjes aan de man gebracht.

Exploitatie beeldbank

In 2002 nam het aantal aanvragen voor beeldmateriaal van werken uit de collectie van het museum met 20% toe in vergelijking met het voorafgaande jaar. Voor een deel kan dit wellicht verklaard worden door de extra belangstelling voor Van Gogh¹⁵⁰.

Bijlage I Bezoekcijfers

Over de laatste acht jaar bedroegen de bezoekcijfers:

	Van Gogh Museum	Museum Mesdag
1995	837.620	
1996	971.479	20.612 a
1997	1.018.681	16.454
1998	758.263 b	11.446
1999	763.448 c	8.513
2000	1.312.204	6.208
2001	1.276.309 d	10.553
2002	1.592.771 e	15.252

a Bezoekersaantal vanaf de opening (oktober 1996)

b Bezoekersaantal tot en met 31 augustus 1998

c Bezoekersaantal vanaf 24 juni 1999

d De lichte daling houdt verband met de gebeurtenissen van 11 september 2001 in de USA.

e Tijdens Van Gogh & Gauguin bezochten 739.117 mensen het Van Gogh Museum.

Bijlage II Aanwinsten

Tekeningen

Béraud, Jean, *Le train de banlieue* d1126 S/2002
Bonvin, François, *Vrouw bij oventje* d1114 S/2002
Daubigny, Charles, *Kudde schapen* d1115 S/2002
Jansen, Hendricus, onbekend d1116 S/2002
Jansen, Hendricus, onbekend d1117 S/2002

Prenten

Abeillé, J., *Les tableaux de ces dames au Salon* p 2016 S/2002
Baer, Gil, *Le 36425 est catalogué comme étude; mais, pour mi, c'est un portrait [...] p 2015 S/2002*
Barcet, Emmanuel, *No. 28.968 Sapho. (Pour mon fils quand il aura vingt francs.)* p 2009 S/2002
Baric, J., *Pendant l'exposition* p 2071 S/2002
Bernard, Emile, *Touwtje springende meisjes* p1992 S/2002
Bertall, *Revue comique du Salon de 1875* p 2011 S/2002
Bertall, *Revue Comique du Salon de 1875* p 2012 S/2002
Bertall, *Revue comique du Salon de 1877* p 2013 S/2002
Bertrand, Measom, W. (Graveur), *Le Salon de 1857. - Intérieur de l'exposition de sculpture au palais de l'Industrie* p 2035 S/2002
Bertrand, Villemot J., *Au Salon* p 2017 S/2002
Bofa, G., *A la sortie du Salon* p 2019 S/2002
Boggs, Frank, *Le Pont-Neuf* p 2094 S/2002
Boutet, Henri, *Au Salon: ce bougre là !...Faut qu'il colle sa femme dans tous ses tableaux!* p 2014 S/2002
Cham, *Le Salon de 1878* p 2034 S/2002
Cham, *Le Salon de 1877* p 2043 S/2002
Claverie, *Les coulisses du Salon: Victor Hugo posant dans l'atelier de M. Bonnat* p 2088 S/2002
Daumier, Honoré, *Pour une belle, v'là une belle vue! [...] p1983 S/2002*
Daumier, Honoré, *Un véritable amateur* p1984 S/2002
Daumier, Honoré, *Les Crétins !...on leur peint un tableau religieux et ils rient...il n'ont même pas la religion de l'art* p 2004 S/2002
Daumier, Honoré, *Un peintre Faintaisiste* p 2005 S/2002
Daumier, Honoré, *Se posant en connaisseurs* p 2006 S/2002
Deroy, A., Maurand, Charles (Graveur), *Sa Majesté l'Impératrice rendant visite à Mlle Rosa Bonheur dans son atelier de Thomery* p 2041 S/2002
Doré, Gustave, *Entrée des artistes le jour de l'ouverture du Salon* p 2038 S/2002
Abel, Faivre, *Au Salon: I. Devant le 'Balzac' de Rodin; II. A La bonne heure! Au moins on voit ce que c'est!* p 2032 S/2002
Ferdinandus, X., Stablo, V. (Graveur), *Le dernier jour de la réception des tableaux au Salon de cette année* p 2044 S/2002
Gautier, B., *Nos militaires au Salon* p 2020 S/2002
Geffroy, E., Jahyer, Octave (Lithograaf), *Le Salon de 1857. - Molière et les Caractères de ses comédies (no 1145) par M. Geffroy, du Théâtre-Français* p 2037 S/2002
Gillot, Charles (Graveur), Grévin, A., *Au Salon* p 2029 S/2002
Grévin, A., *Au Salon [de] 1884* p 2062 S/2002
Grévin, A., Gillot, Charles (Graveur), *Au Salon: les pignoufs* p 2025 S/2002

Grévin, A., Gillot, Charles (Graveur), *Refusé au Salon* p 2028 S/2002
Guillaume, Albert, *Un membre du Jury des récompensés* p 2007 S/2002
Guillaume, Albert, *Les douceurs de l'incognito* p 2010 S/2002
Klinger, Max, *Eine Liebe* p1991 S/2002
Laboureur, Jean-Émile, *Toilettes: reveil* p1977 S/2002
Laboureur, Jean-Émile, *Toilettes: le cor au papier peint rayé* p1978 S/2002
Laboureur, Jean-Émile, *Toilettes: l'eau fraîche* p1979 S/2002
Laboureur, Jean-Émile, *Toilettes: L'épingle tombée* p1980 S/2002
Laboureur, Jean-Émile, *Toilettes: le linge* p1981 S/2002
Laboureur, Jean-Émile, *Toilettes: le corset* p1982 S/2002
Lefman, *Le Salon de 1874: le tribunal sans appelés aux Champs-Élysées* p 2046 S/2002
Lepère, Auguste *Landing stage on the Garonne, Bordeaux* p 2093 S/2002
Lion, *Refusé: Dites donc, mon oncle, croyez-vous qu'ils en ont une couche, au Jury, d'avoir refusé mon paysage!* p 2022 S/2002
Mars, Michelet (Graveur), *Chez Malentrain, l'instantanéiste* p 2068 S/2002
Measom, W., *Le Salon de 1857. - S.M. l'Empereur des secours aux inondés de Lyon. (No. 1623.)* p 2036 S/2002
Métivet, L., *Au Salon: Madrigal* p 2031 S/2002
Michelet (Graveur), Zède, *Salon de 1882* p 2086 S/2002
Monta, *Le Salon Carré* p 2089 S/2002
Myrbach-Rheinfeld, Felician von, *Atelier van Bastien Lepage* p 2000 S/2002
Onbekend, *Atelier van Mlle Rosa Bonheur* p1998 S/2002
Onbekend, *Atelier van Charles Daubigny* p1999 S/2002
Onbekend, *Le Salon de 1883* p 2060 S/2002
Onbekend, [Spotprent van Nadar hangend aan een luchtballon] p 2076 S/2002
Onbekend, *Le jour du vernissage: quelques indiscretions sur les tableaux à sensation de cette année* p 2023 S/2002
Onbekend, *Salon de 1877: choix de paysages* p 2074 S/2002
Oulevay, H., *Au Salon de 1864* p 2040 S/2002
Pépin, *Le Salon des refusés* p 2075 S/2002
Plumet, Jean, *Eh ! eh ! eh !...très joli, tout ça!* p 2008 S/2002
Prévoist, *L'Atelier de M. Gustave Courbet* p 2039 S/2002
Rabier, Benjamin, *Au Salon: Conscience inquiète* p 2024 S/2002
Radiguet, M., *Enfin, c'est moi, ça!...et vous trouvez juste que dans le catalogue du Salon il n'y ait que l'adresse de l'artiste* p 2030 S/2002
Renard, Ed., *Atelier van Eugène Delacroix* p1997 S/2002
Renard, Ed., Valentin H., *Leslokaal voor het tekenen en boetseren, naar gipsmodel* p1994 S/2002
Renard, Ed., Valentin, H., *Salle d'étude pour le modelage de la figure et l'ornement, d'après les plantes vivantes* p1995 S/2002
Renard, Ed., Valentin, H., *Salle d'étude de la figure et de l'ornement pour les commerçants* p1996 S/2002
Rivière, Henri, *Les Paysages Parisiens: L'Île des Cygnes (no. 1)* p 2090 S/2002
Rivière, Henri, *Les Paysages Parisiens: Paris vu de Montmartre (no. 2)* p 2091 S/2002
Rivière, Henri, *Les Paysages Parisiens: Le Quai de l'Austerlitz (no. 3)* p1986 S/2002
Rivière, Henri, *Les Paysages de parisiens: L'Institut et la Cité (no. 4)* p1987 S/2002
Rivière, Henri, *Les Paysages parisiens: Les fortifications (no. 5)* p1988 S/2002
Rivière, Henri, *Les Paysages parisiens: Le Pont des Saint-Père et le Louvre (no. 6)* p1989 S/2002
Rivière, Henri, *Les Paysages parisiens: du haut des tours de Notre-Dame (no. 7)* p1990 S/2002
Rivière, Henri, *Les Paysages Parisiens: Le Trocadéro (no. 8)* p 2092 S/2002
Rivière, Henri, Auriol, George (Grafisch ontwerper), *Les trente-six vues de la Tour Eiffel* p1985 S/2002

Robaut, Alf., Yves & Barrett (Graveur), *Atelier van Corot, rue Paradis-Poissonnière* p 2002 S/2002
 Rou, Ed., Jahyer Octave (Lithograaf), *Environs de Paris. - Fête de Montmartre* p 2033 S/2002
 Rousseau, G., *Au Salon le jour du vernissage* p 2018 S/2002
 Sahib, *Le Théâtre Illustré: les coulisses du 'Chat Noir'* p 2003 S/2002
 Scott, Henri Louis, Sgap (Graveur), *Huis en atelier van Millet te Barbizon* p 2001 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1874* p 2021 S/2002
 Stop, *Salon* p 2026 S/2002
 Stop, *Au Salon* p 2027 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1874* p 2045 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1874* p 2047 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1874* p 2048 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1874* p 2049 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1874* p 2050 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1874* p 2051 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1874* p 2052 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1874* p 2053 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1874* p 2054 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1874* p 2055 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1883* p 2056 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1883* p 2057 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1883* p 2058 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1883* p 2059 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1883* p 2061 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1884* p 2063 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1884* p 2064 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1884* p 2065 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1884* p 2066 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1884* p 2067 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1889* p 2069 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1889* p 2070 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1889* p 2072 S/2002
 Stop, *Le Salon de 1884* p 2073 S/2002
 Toc, *Salon de 1882* p 2085 S/2002
 Toc, *Salon de 1882* p 2087 S/2002
 Traviès, *Enthousiasme impossible à décrire...* p 2095 S/2002
 Trock, Gabriel Liquier, *L'Ouverture du Salon* p 2077 S/2002
 Trock, Gabriel Liquier, *Le Salon drolatique* p 2078 S/2002
 Trock, Gabriel Liquier, *Le Salon drolatique* p 2079 S/2002
 Trock, Gabriel Liquier, *Le Salon drolatique* p 2080 S/2002
 Trock, Gabriel Liquier, *La Salon drolatique* p 2081 S/2002
 Trock, Gabriel Liquier, *Le Salon drolatique* p 2082 S/2002
 Trock, Gabriel Liquier, *Le Salon drolatique* p 2083 S/2002
 Trock, Gabriel Liquier, *Le Salon drolatique* p 2084 S/2002
 Yves & Barrett (Graveur), [Le Salon de 1876 ?] p 2042 S/2002

Niet opgenomen de prenten uit Engelse tijdschriften (p 2096- p 2360) geschonken door dhr. H.P. van Oosterom, Leiden.

Schilderijen

Manet, Edouard, *De pier van Boulogne-sur-Mer* s 507 S/2002

Bijlage III Restauratie en conservering

Schilderijen die een uitgebreide behandeling hebben ondergaan in 2002:

Bosboom, Johannes, *Koorhek van de Nieuwe Kerk te Delft* HWM 45
 Manet, Edouard, *De pier van Boulogne-sur-Mer* s 507 S/2002
 Maris, Jacob, *Molen* HWM190 (behandeling in het najaar 2002 begonnen, te voltooien in 2005) Millet, Jean-François, *Hagar en Ismaël* HWM 262
 Redon, Odilon, *Sering, narcissen en margriet* s 469 N/1996
 Van Gogh, Vincent, *Agostina Segatori in het Café du Tambourin* s17 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Kop van een oude vrouw* s10 V/1962

Bijlage IV Bruikleenverkeer

Tijdelijke bruiklenen aan tentoonstellingen

Phillips Collection, Washington

Impressionist and Post-Impressionist Still-Life

22 september 2001 – 13 januari 2002

Museum of Fine Arts, Boston

17 februari 2002 – 9 juni 2002

Van Gogh, Vincent, *Studie voor 'Romans Parisiens'* s 21 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Bloeiend amandeltakje in een glas* s184 V/1962

The Art Institute of Chicago, Chicago

Van Gogh & Gauguin: The Studio of the South

22 september 2001 – 13 januari 2002

Zie jaarverslag 2001.

Centraal Museum, Utrecht

Drie generaties: een eeuw lang de familie Toorop-Fernhout

20 oktober 2001 – 3 februari 2002

Zie jaarverslag 2001.

Tate Britain, Londen

The Victorian Nude

25 oktober 2001 – 20 januari 2002

Zie jaarverslag 2001.

Museum Mesdag, Den Haag

Interieur met dame

23 november 2001 – 5 maart 2002

Zie jaarverslag 2001.

Indianapolis Museum of Art, Indianapolis

Labors of the Field

14 januari – 9 juni

Laval, Charles, *Landschap op Martinique* s 378 V/1982

Millet, Jean-François en Jacques Adrien Lavieille, *Les travaux des champs* t 913 V/1962

Van Gogh, Vincent, *De schapenscheerster (naar Millet)* s 42 V/1962

Van Gogh, Vincent, *De dorser (naar Millet)* s171 V/1962

Van Gogh, Vincent, *De schovenbinder (naar Millet)* s173 V/1962

Van Gogh, Vincent, *De maaier (naar Millet)* s198 V/1962

Fondation Pierre Gianadda, Martigny

Kees van Dongen Retrospective

25 januari – 9 juni

Van Dongen, Kees, *Portret van Guus Preitinger, de vrouw van de kunstenaar* s 493 S/1999

Gemeentemuseum, Den Haag

Dromen van Holland

2 februari – 12 mei

Monet, Claude, *Bollenvelden en windmolens bij Rijnsburg* s 40 B/1991

Monet, Claude, *Molens in het Westzijderveld bij Zaandam* s 503 S/2001

Palazzo Grassi, Venetië

La nascita dell'arte

10 februari – 16 juni

Chavannes, Pierre Puvis de, *De heilige Genoveva als kind in gebed* s 438 M/1993

De Nittis, Painter of Modern Life

Galleria Civica d'Arte Moderna, Torino

14 februari – 26 mei

Allebé, August, *Het museumbezoek* s 200 B/1999

Musée Picasso, Barcelona

Paris - Barcelone

28 februari – 26 mei

Manet, Edouard, *Studie voor 'Bar in de Folies-Bergère'* s 201 B/1999

Van Gogh, Vincent, *Kop van een vrouw* s 62 V/1962

Musée des Beaux-Arts, Arras

15 maart – 2 juni

Musée des Beaux-arts, Quimper

15 juni – 8 september

National Gallery of Ireland, Dublin

23 september – 15 december

Jules Breton

Jules Breton, *Jonge boerin met een schoffel* s 386 M/1988

Kunsthalle, Hamburg

Van Gogh Drawings

21 maart – 16 juni

Hiroshige, Utagawa, *Het Pruimenboomtheehuis te Kameido* n 77 V/1962

Onbekend, *Gipsmodel van een naakte man* v 51 V/1981

Onbekend, *Spiermodel man* v 76 M/1992

Rachou, Henri, *Figuurstudie* d1103 S/2001

Van Gogh, Vincent, *Studies van een zittend meisje, spierman en Venus* d12 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Idool* d14 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Zittende man met baard* d16 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Kop van een man (vermoedelijk Theo van Gogh)* d17 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Pianist* d18 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Klarinettist en piccolospeler* d19 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Violist op de rug gezien* d 20 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Staand vrouwelijk naakt van opzij gezien* d 22 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Staand vrouwelijk naakt op de rug gezien* d 23 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Gezicht op Het Steen* d 25 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Danszaal* d 26 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Dansend paar* d 27 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Geraamte* d 29 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Staand mannelijk naakt van voren gezien* d 30 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Staand mannelijk en zittend vrouwelijk naakt* d 31 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Wandelaars en toeschouwers bij een uitgaansgelegenheid* d 32 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Venustorso* d 34 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Geknielde spierman* d 35 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Venus met hoed* d 36 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Stervende slaaf en gezelschap aan tafel* d 37 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Naakte vrouw hurkend boven een waskom* d 38 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Kop van een man* d 40 V/1971
 Van Gogh, Vincent, *Kop van een man* d 41 V/1971
 Van Gogh, Vincent, *Stadsgezicht* d 42 V/1971
 Van Gogh, Vincent, *Staand mannelijk naakt van voren gezien* d 45 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Gezicht op Het Steen* d 57 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Portret van een vrouw* d 58 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Staand vrouwelijk naakt van voren gezien* d 60 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Straat met figuren bij avond* d124 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Park met figuren* d126 V/1969
 Van Gogh, Vincent, *Jardin du Luxembourg* d127 V/1969
 Van Gogh, Vincent, *Park met figuren* d130 V/1971
 Van Gogh, Vincent, *Gezicht op Montmartre* d131 V/1969
 Van Gogh, Vincent, *Studie voor 'Liggend vrouwelijk naakt'* d133 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Vrouw met hond ('A La Villette')* d134 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Man en vrouw op de rug gezien* d135 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Venustorso* d137 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Pianiste en violist* d139 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Studie van de verdedigingswerken* d142 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Wandelend paar* d143 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Portret van Père Tanguy* d147 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Toegangspoort van de Moulin de la Galette* d148 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Menu van een restaurant* d150 V/1971
 Van Gogh, Vincent, *Kerkuil van opzij gezien* d152 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Appartementengebouwen en diverse studies* d153 V/1970
 Van Gogh, Vincent, *Gezicht op Parijs met Notre-Dame en Panthéon* d154 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Gezicht op Parijs met Stadhuis en Tour-Saint-Jacques* d155 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Staande man op de rug gezien* d157 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Venustorso* d159 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Staand vrouwelijk naakt op de rug gezien* d160 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Zittende vrouw* d165 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Buste van een jonge krijger* d169 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Venustorso* d180 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Vier gierzwaluwen en schetsen van landschappen* d 205 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *De Grote Markt* d 206 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Tuinen op Montmartre en de molen Le Blute-fin* d 228 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Copulerend paar* d 303 V/1972
 Van Gogh, Vincent, *Het venster bij Bataille* d 350 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Guinguette* d 351 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Schuurtje met zonnebloemen* d 352 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Zeilboot op de Seine bij Asnières* d 353 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Gezicht op Parijs met de Opéra* d 354 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Weg langs de verdedigingswerken* d 355 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Boulevard de Clichy* d 356 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Restaurant De la Sirène te Asnières* d 357 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *De toren van de Onze-Lieve-Vrouwekerk* d 358 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Zittende man met snor en pet* d 359 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Zelfportret* d 360 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *De discusswerper* d 398 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Venus* d 399 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Spierman en Gladiator Borghese* d 400 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Venustorso* d 402 V/1962

Van Gogh, Vincent, *Schetsboek Nuenen-Antwerpen-Parijs* d 412 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Schetsboek Antwerpen-Parijs* d 413 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Poort in de verdedigingswerken* d 420 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Zittend meisje van voren gezien* d 430 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Zelfportretten* d 432 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Uitzicht uit het appartement aan de rue Lépici* d 442 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Overtrektekening van Hiroshige Het Pruimenboomtheehuis bij Kameido* d 772 V/1962
 Van Gogh, Vincent, *Overtrektekening van het omslag van Paris illustré. Le Japon* d 773 V/1962

Fogg Art Museum, Cambridge

Portraits by Toulouse-Lautrec

27 april – 21 juli

Toulouse-Lautrec, Henri de, *Een jonge vrouw aan tafel, 'Poudre de riz'* s 274 V/1962

Paleis Het Loo (westvleugel), Apeldoorn

Vorstelijk Vee

10 mei – 28 juli

Maris, Matthijs, *Schaapskop* s143 B/1996

Museum of Art, Kochi

2 juni – 14 juli

Utsonomiya Museum of Art, Utsunomiya

21 juli – 1 september

National Museum of Modern Art, Kyoto

9 september – 20 oktober

Yasuda Kasai Museum of Art, Tokyo

26 oktober – 8 december

George Seurat and Neo-Impressionism

Van Gogh, Vincent, *De Seine met de Pont de la Grand Jatte* s 86 V/1962

Fries Museum, Leeuwarden

Interieur met dame

9 juni – 8 september

Mancini, Antonio, *In gedachten verzonken* hwm180

Roelofs, Albert, *Portret van Jo Reeser Roelofs* s 246 B/2001

Stevens, Alfred, *Een meisje voor de spiegel* s 69 B/1991

Stevens, Alfred, *India in Parijs; de exotische bibelot* s 439 M/1993

Musée des Beaux Arts, Lyon

L'Ecole de Barbizon

20 juni – 9 september

Corot, Camille, *Verlaten steengroeve – Fontainebleau* hwm 62

Millet, Jean-François, *De toren van Chailly in Barbizon* hwm 263

Teylers Museum, Haarlem

De hond en zijn baas

29 juni – 27 oktober

Mesdag-van Houten, Sientje, *Hondekop: Nero* hwm 243

The Hokkaido Museum of Modern Art, Sapporo
5 juli – 25 augustus

Hyogo Prefectural Museum of Modern Art, Kobe
7 september – 4 november
Vincent en Theo van Gogh
Bernard, Emile, *Bernards grootmoeder* s 205 V/1962
Bernard, Emile, *Portret van Andries Bonger, zijn vrouw en Emile Bernard* s 366 V/1982
Bonger, Jo, Kasboek van Theo van Gogh en Jo van Gogh-Bonger, 21 mei 1889 - 25 januari 1925 b 2205 V/1982
De Bock Théophile, *Onweersbui* hwm 37
De Bock, Théophile, *Boot op een meer* s 210 V/1962
De Haan, Meijer Isaäc, Theo van Gogh, Paul Gauguin, Brief van Paul Gauguin en Meijer de Haan aan Theo van Gogh b 1481 V/1962
De Haan, Meijer Isaäc, *Portret van Theo van Gogh* d 666 V/1962
Gauguin, Paul, *Parijs in de winter* s 225 V/1962
Gauguin, Paul, *Vaas v* 37 V/1978
Guillaumin, Armand, *Zelfportret met palet* s 228 V/1962
Isaacson, Jozef Jacob, *Portret van Theo van Gogh* d 767 V/1962
Koning, Arnold, *Windmolen op Montmartre* s 240 V/1962
Ladrey, Ernest, *Medaillonportret van Theo van Gogh* b 4782 V/1962
Lepère, Auguste, *Montmartre in de sneeuw* s 248 V/1962
Manet, Edouard, *Damesportret* d 672 V/1962
Manet, Edouard, *Lola de Valence* p 66 V/1962
Monticelli, Adolphe, *Bloemstillevens* s 251 V/1960
Monet, Claude, Theo van Gogh, Brief van Claude Monet aan Theo van Gogh, gedateerd 15 augustus 1890 b 1022 V/1962
Myers Boggs, Frank, *De haven van Honfleur* s 212 V/1962
Pissarro, Camille, Lucien Pissarro, *Travaux des champs* p 101 V/1962
Quost, Ernest, *Veld met stokrozen* s 457 V/1996
Saisset, Raoul, *Jo van Gogh-Bonger met Vincent Willem van Gogh, als baby* b 4822 V/1962
Troyon, Constant, *Schape* hwm 319
Van Gogh, Theo, Plakboek van Theo van Gogh, met reproducties van kunstwerken t 1488 V/1962
Van Gogh, Theo, Cornelia Carbentus, Brief van Theo van Gogh aan zijn moeder A.C. van Gogh-Carbentus, gedateerd 1 augustus 1890 b 934 V/1962
Van Gogh, Theo, Cornelia Carbentus, Willemina Jacoba van Gogh, Brief van moeder A.C. van Gogh-Carbentus en W.J van Gogh aan Theo van Gogh, gedateerd 31 juli 1890 b 1009 V/1962
Van Gogh, Theo, Jo Bonger, Brief van Theo van Gogh aan Jo Bonger, gedateerd [24 december] 1888 b 2018 V/1982
Van Gogh, Theo, Jo van Gogh-Bonger, Brief van Jo van Gogh-Bonger aan haar echtgenoot Theo van Gogh, gedateerd 1 augustus [1890] b 2060 V/1982
Van Gogh, Theo, Paul Ferdinand Gachet, Brief van Dr. Gachet aan Theo van Gogh, gedateerd 27 juli 1890 b 3265 V/1966
Van Gogh, Vincent, *Het uitgaan van de Hervormde Kerk te Nuenen* s 3 V/1962
Van Gogh, Vincent, *Stillevens met bijbel* s 8 V/1962
Van Gogh, Vincent, *Bloeiende amandelboom* s 35 V/1962
Van Gogh, Vincent, *Veld met bloemen bij Arles* s 37 V/1962
Van Gogh, Vincent, *De boerin die vlas kneust (naar Millet)* s 45 V/1962
Van Gogh, Vincent, *Boulevard de Clichy* s 94 V/1962
Van Gogh, Vincent, *Twee vrouwen in het veen* s 129 V/1962
Van Gogh, Vincent, *Zelfportret met strohoed en schilderskiel* s 164 V/1962

Van Gogh, Vincent, Theo van Gogh, Brief van Vincent aan Theo van Gogh, ongedateerd [Parijs 1 maart 1886] b 499 V/1962
Van Gogh, Vincent, Theo van Gogh, Brief van Vincent aan Theo van Gogh, gedateerd 19 maart 1889 b 626 V/1962
Van Rosmalen jr, F.D., Doos met portretfoto's van Theo en Jo van Gogh b 4790 V/1962
Woodbury & Page, *Theo van Gogh (met snor en baard)* b 4787 V/1962

Shimane Art Museum, Shimane

2 augustus – 23 september

Museum of Fine Arts, Gifu

8 oktober – 8 december

Redon, Odilon

Redon, Odilon, *Tekening 'à la Goya' (Bij het raam)* d 1048 V/1996

Redon, Odilon, *Souci d'absolu* d 1057 N/1996

Redon, Odilon, *Voile mystique* d 1061 N/1996

Redon, Odilon, *Yeux clos* s 500 N/1999

Musée d'Orsay, Paris

French taste for Spanish painting

16 september 2002 – 6 januari 2003

Ribot, Théodule, *Stillevens met aardewerken kruiken en een schaal met eieren*

s 465 S/1997

Fries Museum, Leeuwarden

Starring Laurens Alma Tadema

20 september 2002 – 19 januari 2003

Alma-Tadema, Laurens, *Spelevaren* hwm 3

Alma-Tadema, Laurens, *Romeinse tuinen* hwm 5

Alma-Tadema, Laurens, *Hadrianus op bezoek bij een Romeins-Britse pottenbakker*

s 137 B/1996

Alma-Tadema, Laurens, *De zanger George Henschel* s 426 M/1991

Alma-Tadema, Laurens, *Ons hoekje: portret van Anna en Laurens Alma-Tadema* s 454 S/1995

Nationalmuseum, Stockholm

French impressionism

27 september 2002 – 19 januari 2003

Van Gogh, Vincent, *Oevers van de Seine* s 77 V/1962

Villa Flora, Winterthur

1 oktober – 31 december

Van Gogh, Vincent, *Ondergesneeuwd veld met een eg (naar Millet)* s 175 V/1962

Rijksmuseum Twenthe, Enschede

Hoorn des Overvloeds

5 oktober 2002 – 12 januari 2003

Israëls, Jozef, *Een boerengezin aan de maaltijd* s 383 V/1987

Rijksmuseum, Amsterdam

De haas en de maan

5 oktober 2002 – 5 januari 2003

Onbekend, *Schaal met voorstellingen van een porseleinfabriek* hwm 453

Kunsthalle, Bremen

Van Gogh – Die Felder

19 oktober 2002 – 26 januari 2003

Van Gogh, Vincent, *Stoel en schets van een hand* d 250 V/1962Van Gogh, Vincent, *Ommuurd veld achter inrichting St. Paul in Saint-Rémy* d 251 V/1969Van Gogh, Vincent, *Ommuurd veld achter inrichting St. Paul in Saint-Rémy* d 252 V/1969Van Gogh, Vincent, *Pijnbomen in de tuin van inrichting St. Paul in Saint-Rémy* d 259 V/1962Van Gogh, Vincent, *Pijnbomen en muur in de tuin van inrichting St. Paul in Saint-Rémy* d 263 V/1962Van Gogh, Vincent, *Raam van Vincents atelier in inrichting St. Paul in Saint-Rémy* d 337 V/1962Van Gogh, Vincent, *Schetsen van werkende boeren* d 339 V/1969Van Gogh, Vincent, *Boom tegen de muur in de tuin van inrichting St. Paul in Saint-Rémy* d 341 V/1962Van Gogh, Vincent, *Veld met bloemen bij Arles* s 37 V/1962Van Gogh, Vincent, *Korenveld met maaier* s 49 V/1962Van Gogh, Vincent, *Kreupelhout* s 111 V/1962Van Gogh, Vincent, *Korenveld met klaprozen* s 244 B/2001**Stedelijk Museum De Lakenhal, Leiden**

Floris Verster

25 oktober 2002 – 3 maart 2003

Floris Verster, *Papavers* s 413 M/1990**Casa dei Carraresi, Treviso**

L'impressionismo e l'eta di Van Gogh

9 november 2002 – 13 april 2003

Van Gogh, Vincent, *Moestuinen en de Moulin de Blute-Fin op Montmartre* s 15 V/1962Van Gogh, Vincent, *Ingang van een steengroeve* s 41 V/1962Van Gogh, Vincent, *Zelfportret* s 65 V/1962Van Gogh, Vincent, *Populierenlaan in de herfst* s 141 M/1977**Museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam**

Van Monet tot Picasso

15 november 2002 – 2 februari 2003

Millet, Jean-François, *Jonge herderin* d 227 B/1999**Langdurige bruiklenen aan het Van Gogh Museum****Carnegie Museum of Art, Pittsburgh**

15 september 2002 – 15 september 2003

Degas, Edgar, *Henri Rouart voor zijn fabriek* s 248 B/2002**National Gallery, London**

1 juli 2002 – 1 juli 2003

Degas, Edgar, *Portret van Elena Carafa* s 247 B/2002**Triton Foundation**

21 oktober 1999 – 21 oktober 2002

Millet, Jean-François, *Jonge herderin* d 227 B/1999

15 december 2001 – 1 december 2002

Sérusier, Paul, *De appelpluk of Triptiek uit Pont-Aven* s 243 B/2001

1 oktober 2002 – 1 oktober 2003

De Haan, Meijer Isaac, *Zelfportret* s 249 B/2002**Particuliere verzameling**

1 december 2000 – 1 december 2002

Théophile de Bock, *Landschap met figuur* d 228 B/2000**Particuliere verzameling**

1 april 2001 – 1 april 2002

Sisley, Alfred, *Sneeuweffect bij Argenteuil* s 236 B/2001

15 augustus 2001 – 1 februari 2002

Manet, Edouard, *Studie voor 'Bar in de Folies-Bergère'* s 201 B/1999**Particuliere verzameling**

8 juni 2001 – 8 juni 2002

Sluijters, Jan, *Vrouw met likeurglas* s 239 B/2001Sluijters, Jan, *Visvrouw* s 240 B/2001**Particuliere verzameling**

1 oktober 2001 – 30 september 2002

Van Gogh, Vincent, *Korenveld met klaprozen* s 244 B/2001**Particuliere verzameling**

1 december 2002 – 1 december 2003

Allebé, August, Brussel, *Man op een ladder met een emmer met witsel* d 252 B/2002Allebé, August, *Straat in St. Emilion* d 253 B/2002Alma-Tadema, Laurens, *Een zwijgende raadsman* d 255 B/2002Bosboom, Johannes, *Kalkoven bij de steengroeve van Chaufontaine* d 254 B/2002Jongkind, Johan Barthold, *Bords de l'Isère* d 257 B/2002Jongkind, Johan Barthold, *Bords du Drac près de Grenoble* d 258 B/2002Nuijen, Wijnandus Johannes Josephus, *Stormweer onder rotsachtige kust* d 251 B/2002Roelofs, Willem, *Veemarkt in Schotland* d 256 B/2002**Langdurige bruiklenen door het Van Gogh Museum****National Gallery, London**

1 juli 2002 – 1 juli 2003

Van Gogh, Vincent, *Studie voor 'Romans Parisiens'* s 21 V/1962**Rijksmuseum Twenthe, Enschede**

15 juli 2002 – 15 juli 2003

Israëls, Isaac, *Lezende vrouw naast Van Goghs 'Zonnebloemen'* s 451 N/1995Poeckh, Theodor, *Portret van een onbekende vrouw* s 433 M/1992Van Gogh, Vincent, *Kreupelhout* s 79 V/1962Van Gogh, Vincent, *Portret van een man met één oog* s 113 V/1962

Bijlage V Evenementen

Tentoonstellingen

Van Gogh Museum

28 september 2001 – 6 januari 2002; Vincent van Gogh tekeningen: Antwerpen & Paris, 1885-1888
28 september 2001 – 6 januari 2002; De foto en de Amerikaanse droom, 1840-1940; The Stephen White Collection II
9 februari – 2 juni; Van Gogh & Gauguin: Het atelier van het zuiden
9 februari – 30 april; AJAX-zonnebloemen: Schilderijen van spelers en medewerkers van AFC AJAX
28 juni – 6 oktober; De noodzaak tot schrijven: De brieven van Vincent van Gogh
18 oktober 2002 – 19 januari 2003; American Beauty: Schilderijen en beelden uit het Detroit Institute of Arts, 1770-1920
18 oktober – 19 januari 2003; Fire & Ice: Schatten uit de fotocollectie van Frederic Church
28 november 2002 – 24 februari 2003; Japanse beestenboel: Japanse prenten uit eigen collectie

Van Gogh Museum- tentoonstellingen: venues

28 maart – 16 juni; De foto en de Amerikaanse droom, 1840-1940; The Stephen White Collection II; Patrimoine Photographique, Hôtel de Sully, Parijs. Bij Editions Marval verscheen een Franse versie van de catalogus. De tentoonstelling werd door circa 19.000 bezoekers bezocht.

Museum Mesdag

23 november 2001 – 5 maart 2002; Interieur met dame
29 maart - 2 juni; Design van Destijds - van Art Nouveau naar Industrieel Ontwerp- Cor Stoffels (1878-1952) en David Gosker (1959)
21 juni - 29 september; Franse favorieten. Twee Nederlandse verzamelaars en vier Franse kunstenaars
18 oktober 2002 - 12 januari 2003; Loeiend Goed. De koeien van Jan Vrolijk (1845-1894), een vergeten meester van de Haagse School. in Museum Mesdag en Panorama Mesdag

Museum Mesdag- tentoonstellingen: venues

9 juni – 8 september; Interieur met dame, Fries Museum, Leeuwarden

Overig

4 februari; Masterclass schilderen met de spelers en de technische staf van Amsterdam
7 - 9 maart; Symposium Van Gogh & Gauguin
23 november; Symposium 'The Character of Nineteenth-Century Visual Culture' georganiseerd door de Universiteit van Amsterdam in samenwerking met het Huizinga Instituut en de Werkgroep XIXde eeuw

Lezingen

22 oktober; Arthur Danto, 'Beauty and Politics', in samenwerking met het John Adams Institute en de Historische Uitgeverij te Groningen
18 november; Kirk Varnedoe lunchlezing voor wetenschappelijke staf
16 december; Nathalie Heinich over de receptie van Van Gogh en Henk Tromp over de geschiedenis van het authenticiteitsonderzoek naar Van Gogh, lunchlezing voor wetenschappelijke staf

Voorstellingen

31 augustus, 1 en 14 september: 'Vincent en Theo', een toneelvoorstelling van het Handtheater over de hechte band tussen beide broers, gespeeld door twee dove acteurs. De voorstellingen werden bezocht door 50 tot 60 bezoekers per keer.

Bijlage VI Publicaties

Van Gogh Museum Journal 2001, Rachel Esner, Sjraar van Heugten, Leo Jansen, John Leighton, Chris Stolwijk (red.), Van Gogh Museum, wetenschappelijk jaarboek, februari 2002, 190 pag. in Engels.

Douglas W. Druick en Peter Zegers, *Van Gogh en Gauguin. Het atelier van het zuiden*, The Art Institute of Chicago, Van Gogh Museum/Electa, 2002, tentoonstellingscatalogus februari 2002, 402 pag., in Nederlands, Engels, Frans, Duits, Italiaans, Spaans.

D. Mancoff, *Van Gogh Gauguin. De studio van het zuiden*, The Art Institute of Chicago, Van Gogh Museum Enterprises, publieksgids, februari 2002, 80 pag., in Nederlands, Engels, Frans, Duits, Spaans, Italiaans.

100 Meesterwerken in het Van Gogh Museum, John Leighton en medewerkers Van Gogh Museum, Van Gogh Museum Enterprises, juni 2002, in Nederlands, Engels, Frans, Duits, Spaans, Italiaans, Japans.

Graham W.J. Beal, *American Beauty: Schilderijen uit het Detroit Institute of Arts 1770-1920*, The Detroit Institute of Arts/Scala Publishers, tentoonstellingscatalogus, oktober 2002, 128 pag., in Nederlands, Engels.

Thomas Weston Fels, *Treasures from the Photographic Collection of Frederic Church at Olana*, Dahesh Museum of Art, New York en Cornell University Press, Ithaca and London, tentoonstellingscatalogus, 2002, 80 pag.'s, in Engels.

Chris Stolwijk en Han Veenenbos, *The accountbook of Theo van Gogh and Jo van Gogh-Bonger*, Van Gogh Museum/Primavera Pers, cahier Vincent 8, december 2002, 224 pag., in Engels.

Bijlage VII Externe activiteiten en publicaties van medewerkers

Nienke Bakker

Publicaties

Catalogusentrees *Van Gogh Museum Journal (2001)*

Edwin Becker

Lezingen

'Van Gogh & Gauguin' voor Stichting Academische Reizen, Amsterdam, 27 februari

'Van Gogh & Gauguin' voor Stichting Het Perspectief & Dagblad De Limburger, Heerlen, 8 maart

'Gevaarlijke Schoonheid' voor Chirurgisch Congres, Amsterdam, 15 juni

'Art Nouveau 1900' voor Adelbert Vereniging, Roermond, 7 oktober

Symposium 'Réseau Art Nouveau', Wenen, 24 / 25 oktober

Seminar voor studenten en publieke lezing 'Van Gogh Museum: a closer look',

University of Minnesota, Minneapolis, 5 november

Andreas Blühm

Publicaties

'Vom Leben zum Bild – Vom Bild zum Leben: Pygmalion im Streit der Künstler,' tentoonstellingscatalogus *Wettstreit der Künste: Malerei und Skulptur von Dürer bis Daumier*, München (Haus der Kunst) & Keulen (Wallraf-Richartz Museum) 2002, p.142-151.

Lezingen

'Van Gogh & Gauguin', Rotary Amsterdam-Zuid, 4 maart

Paneldiscussie 'inrichting tentoonstelling Van Gogh & Gauguin' met Douglas Druick, Symposium Van Gogh & Gauguin, Rijksmuseum, 9 maart

'Van Gogh & Gauguin', Kunstring Folkwang Essen, 16 maart

'Van Gogh & Gauguin', Viacom Outdoor, 21 februari

'Van Gogh & Gauguin', ABN-AMRO, 24 april

'Van Gogh & Gauguin', Ernst & Young, 25 april

'Farbe und Skulptur', Essen, Ruhrland-Museum, 5 juni

Paneldiscussie 'Europa' met o.m. Atzo Nicolai en Philip Freriks, Amsterdam, Happy Chaos, Stadsschouwburg, 5 oktober

'Van Gogh 150', Keulen, Wallraf-Richartz-Museum, 9 november

Arda van Dam

Activiteiten

Deelname aan en bijdrage voor workshop 'Using Public Relations to Maximise Sponsorship' i.s.m. Florian Vaessen (ABN-AMRO) op het 12de congres van de European Sponsoring Consultants Association in Brussel, 28 november

Maartje de Haan

Publicaties

'Franse favorieten. Twee Nederlandse verzamelaars en vier Franse kunstenaars in Museum Mesdag', in *Kunst en Antiek Revue*, nr.10, jaargang 18, 2002, p. 54-55.

'Loeiend goed. De koeien van Jan Vrolijk (1845-1894), een vergeten meester van de Haagse School', in *Kunst en Antiek Revue*, nr.1, jaargang 19, 2002, p.17-20.

'Zinneprikkende zeegezichten' in *Cachet*, nr. 20, 2002, p. 26-29.

Tentoonstellingscatalogus, *Franse favorieten: twee Nederlandse verzamelaars en vier Franse kunstenaars in Museum Mesdag*, Den Haag (Museum Mesdag) 2002.

Tentoonstellingscatalogus, *Loeiend goed. De koeien van Jan Vrolijk (1845-1894), een vergeten meester van de Haagse School*, Den Haag (Museum Mesdag) 2002.

Ella Hendriks

Publicaties

‘The Tokyo Sunflowers: a genuine repetition by Van Gogh or a Schuffenecker forgery?’
Van Gogh Museum Journal (2001), (met Louis van Tilborgh)

Lezingen

‘Still life after Van Gogh? Gathering technical evidence’, Amsterdam, Van Gogh Museum, 8 maart (lezing symposium Van Gogh & Gauguin)
‘Het Van Gogh project’, Amsterdam, Rijksmuseum, 28 mei (toelichting tijdens het ‘Program De Mayerne Symposium’)

Activiteiten

Deelname aan het De Mayerne-project
Deelname aan het zogenaamde Rode Lak-project, een samenwerkingsverband van ICN, Courtauld Institute en National Gallery (beide te Londen) waarin onderzoek wordt gedaan naar de verscheidene rode lakpigmenten in door Van Gogh gebruikte verven.

Sjraar van Heugten

Publicaties

‘Vincent van Gogh in Antwerpen und Paris: Moderne Kunst für moderne Zeiten’, in: Tentoonstellingscatalogus *Vincent van Gogh. Die Pariser Zeichnungen*, Hamburger Kunsthalle, Hamburg (met Marije Vellekoop)

Lezingen

‘Vincent van Gogh. Die Pariser Zeichnungen’, Hamburg, Kunsthalle, 21 maart (opening tentoonstelling)
‘The modern museum’, Utrecht, Utrecht University College, 15 oktober

Activiteiten

Participatie in het overleg over een nieuwe mastersopleiding ‘Conservator’. Hieraan nemen verschillende medewerkers deel van Amsterdamse universiteiten en museale instellingen.

Ton Hoofwijk

Activiteiten

Voorzitter van het Beveiligingsoverleg Amsterdamse Musea (BOAM)
Lid van The International Committee for Museum Security of the International Council of Museums
Lid van het Overleg Bedrijven en Organisaties Museumplein Amsterdam

Leo Jansen

Publicaties

Brochures in het Nederlands en Engels bij de tentoonstelling ‘De noodzaak tot schrijven’ (met Hans Luijten)

Lezingen

‘De correspondentie tussen Van Gogh en Gauguin’, Amsterdam, ABN-AMRO, 3 april
‘Van Gogh als briefschrijver’, Dekens van de Orde van Advocaten, Amsterdam, 25 september

Activiteiten

Begeleiding van Wouter van der Veen bij zijn promotieonderzoek naar het Frans en de invloed van de Franse literatuur in de brieven van Van Gogh (Universiteit Utrecht).

John Leighton

Publicaties

‘Painted Drama: Van Gogh & Gauguin’, in: *Tefaf Catalogus*, Maastricht 2002.

Lezingen

‘Van Gogh & Gauguin’, Amsterdam, ABN-AMRO, maart
‘Van Gogh & Gauguin’, Amsterdam, Rotary Club, 22 maart
‘Van Gogh & Gauguin’, Amsterdam, Vereniging Rembrandt, 23 april
‘Dromen van Nederland’, Den Haag, Gemeentemuseum, 30 januari
Opening van het Academisch Jaar, Amsterdam, VU, 2 september

Activiteiten

Bestuurslid De Pont Museum, Tilburg
Bestuurslid Stichting Nederlandse Kunsthistorische Publicaties
Bestuurslid *Art Matters* (een nieuw tijdschrift voor technische en kunsthistorische studies)
Bestuurslid OGC (Onderzoekinstituut voor Geschiedenis en Cultuur, Universiteit Utrecht)
Steering Board Member, Apeldoorn Conference (Annual conference to promote Anglo-Dutch relations).
Adviescommissies:
Mondriaan Stichting, Adviescommissie Kunsthistorisch Onderzoek
Vereniging Rembrandt
Vetting Committee, Tefaf, Maastricht
NWO Voorbereidingscommissie, Onderzoeksprogramma ‘Transformaties in Kunst en Cultuur’.

Hans Luijten

Publicaties

Brochures in het Nederlands en Engels bij de tentoonstelling ‘De noodzaak tot schrijven’ (met Leo Jansen)
Boekspreking van *Teksteditie Vlaanderen 2000*. Verslagen van de lezingen en toespraken gehouden op de Studiedag ‘Teksteditie Vlaanderen 2000’ (7 april). Redactie Marcel De Smedt. Gent. In: *Spiegel der Letteren* 44 (2002), p. 112-113.

Lezingen

Voordracht op het ‘Festival privé’, Utrecht, 30 maart (met Leo Jansen)

Chris Stolwijk

Publicaties

‘The account book of Theo van Gogh and Jo van Gogh-Bonger’, in: Tentoonstellingscatalogus *Vincent & Theo van Gogh*, Hokkaido (Hokkaido Museum of Modern Art) & Kobe (Hyogo Prefectural Museum of Art) 2003, p. 47-53 en 259-265, (met Han Veenenbos).
The account book of Theo van Gogh and Jo van Gogh-Bonger, Leiden 2002, (met Han Veenenbos).
Editor-in-chief *Van Gogh Museum Journal (2001)*

Lezingen

‘Berigten en mededeelingen. Het onderzoek naar het Nederlandse kunsttijdschrift in de negentiende eeuw’, Amsterdam, Persmuseum, 11 januari (lezing symposium Tijdschriftencultuur in de negentiende eeuw)
‘Warum ist van Gogh so teuer’, Bremen, Kunsthalle, 11 december (deelname podiumdiscussie)

Activiteiten

Plaats in de sectie Moderne kunst van de Onderzoeksschool Kunstgeschiedenis

Louis van Tilborgh

Publicaties

'The Tokyo Sunflowers: a genuine repetition by Van Gogh or a Schuffenecker forgery?'

Van Gogh Museum Journal (2001), (met Ella Hendriks).

'De pier van Boulogne-sur-Mer: Edouard Manet (1832-1883)', *Bulletin van de vereniging*

Rembrandt, 12 (2002) 3, p.16-21.

Lezingen

'Authenticity problems in van Gogh's oeuvre, a bird's eye view', Amsterdam, Van Gogh Museum, 8 maart (lezing symposium Van Gogh-Gauguin)

'Museumbibliotheken: wat kanttelingen van een conservator', Amsterdam, Stedelijk Museum, 13 december (symposium Museumbibliotheken)

Activiteiten

Redactielid Simiolus

Marije Vellekoop

Publicaties

'Vincent van Gogh in Antwerpen und Paris: Moderne Kunst für moderne Zeiten', in: tentoonstellingscatalogus *Vincent van Gogh. Die Pariser Zeichnungen*, Hamburg (Hamburger Kunsthalle) 2002 (met Srjaar van Heugten)

Catalogusentrees *Van Gogh Museum Journal* (2001)

Anita Vriend

Publicaties

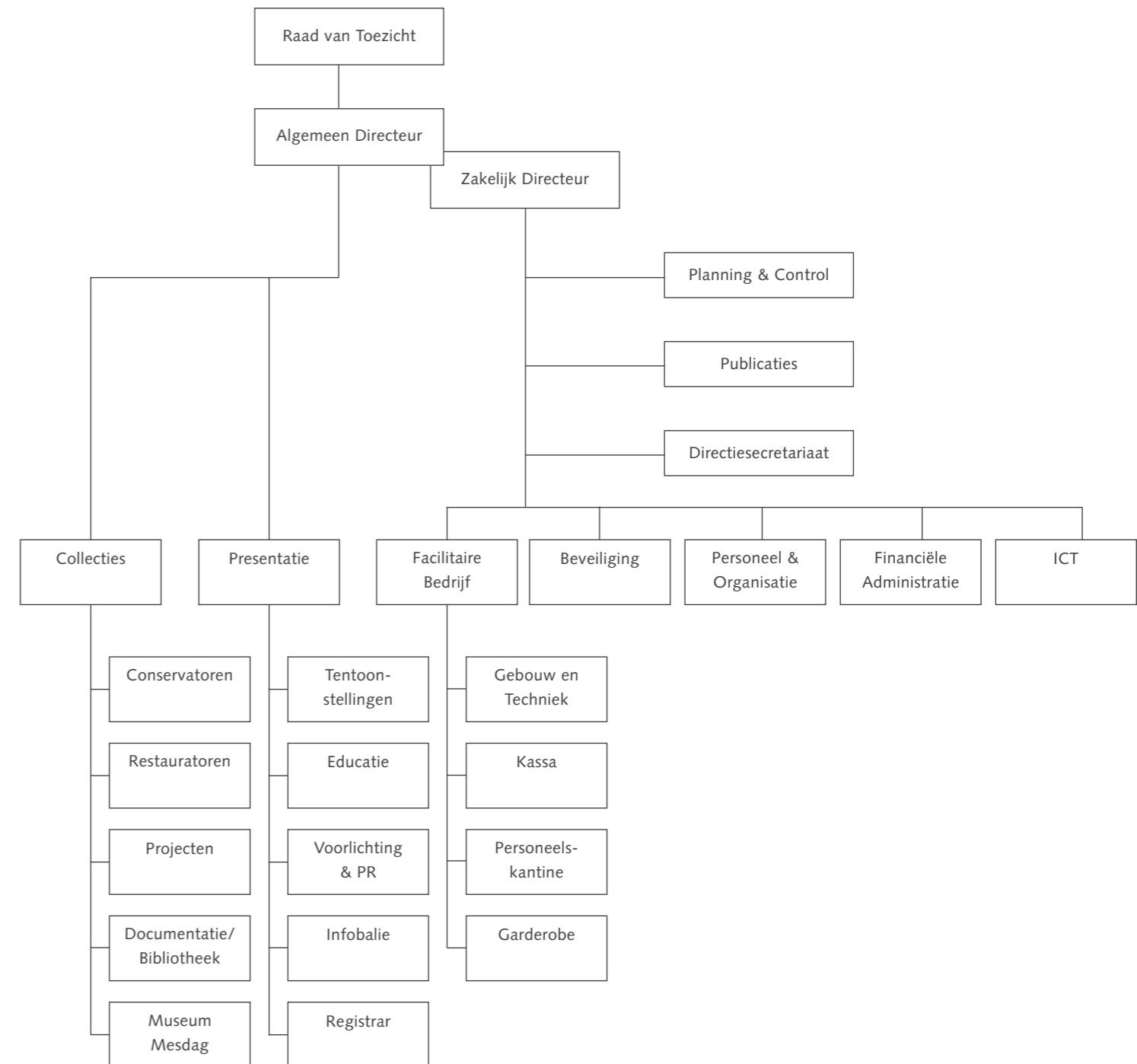
'Creating guidelines for disaster planning', *Art Libraries Journal* 27 (2002)1, p. 27-30.

Roelie Zwikker

Publicaties

Catalogusentrees *Van Gogh Museum Journal* (2001)

Bijlage VIII Organogram

Bijlage IX Medewerkers

Raad van Toezicht

P. Winsemius, *Voorzitter*
T.M. Lodder, *Vice-voorzitter*
W.A.M. van Schendel, *Afgetreden op 22 november 2002*
K. Lee-Reid, *Lid*
J.M.M. van der Ven, *Lid*

Directie

J.M.N. Leighton, *Directeur*
R.T. Kervezee, *Zakelijk Directeur*
S.C.X. Bogman, *Manager Publicaties vanaf 13 mei*
M.T. Blok, *Directiesecretaresse*
J.A. Willems, *Directiesecretaresse t/m 15 juni*
E. Bloeme, *Directiesecretaresse vanaf 15 juli*
M.A. de Vries, *Controller*

Collecties

G.P.L. van Heugten, *Hoofd Collecties*
C.W.M. Stolwijk, *Hoofd Onderzoek*
E.S. Hoofwijk-de Jong, *Secretaresse Collecties*

Conservatoren

J.L. van Tilborgh, *Conservator schilderijen*
M. Vellekoop, *Conservator tekeningen en prenten*
N.K. Bakker, *Assistent conservator t/m 31 oktober*
J.G. Madsen, *Assistent conservator vanaf 1 december*

Projecten

L.A.M. Jansen, *Wetenschappelijk medewerker*
J.C.A. Luijten, *Wetenschappelijk medewerker*
N.K. Bakker, *Wetenschappelijk projectmedewerker vanaf 1 december*
H.H.G. Konicxk, *Wetenschappelijk projectmedewerker t/m 31 maart*
R.H.D.E. Zwikker, *Wetenschappelijk projectmedewerker*

Restauratie

E. Hendriks, *Senior restaurator*
R.J.M.O. Boitelle, *Restaurator*
N.R. Duff, *Projectmedewerker Restauratie vanaf 12 augustus*
F.C. Stive, *Depotbeheerder/Hoofd Conserveringsmedewerker*
A.P.M. Nikken, *Conserveringsmedew./Technisch medew. tentoonstellingen*
S. Taal, *Conserveringsmedewerker vanaf 1 september*

Documentatie/ bibliotheek

M.F.T.M. Hageman, *Documentalist*
S.J. Pabst, *Documentalist*
A.C.G. Vriend, *Bibliothecaris*
P. Schuil, *Assistent Bibliothecaris/Documentalist*

Presentatie

A.R.W. Blühm, *Hoofd Presentatie*
A.H. Kok, *Secretaris Tentoonstellingen t/m 31 augustus*
Management Assistent vanaf 1 september

Tentoonstellingen

E.M.T. Becker, *Conservator tentoonstellingen Registrar*
A.P. Noordermeer-Tiersma, *Senior Registrar*
M.M. Kilburn, *Registrar*
S. Verboven, *Registrar*

Educatie en Publieksservice

C.P.J. Breunese, *Hoofd Educatie en Publieksservice*
M.J. Baarspul, *Medewerker Educatie t/m 31 maart*
B.S. Vinckemöller, *Medewerker Educatie*
A. Vergeest, *Medewerker Educatie vanaf 15 oktober*
M.M.E. Verhoeven, *Medewerker Educatie*
C.G.M. Brinkman, *Secretaresse Educatie en Publieksservice vanaf 4 februari*

VMBO-Project

D.E.C. Ott de Vries-Jonkers, *Coördinator VMBO*
M. Vos-Klumpers, *Coördinator VMBO vanaf 11 februari t/m 10 maart*
R.A. Verheul-Goossens, *Coördinator VMBO vanaf 6 mei*
B. van Stein, *Medewerker VMBO vanaf 4 april t/m 31 oktober*
J. Pot, *Medewerker VMBO vanaf 4 april t/m 31 december*
A. Custers, *Medewerker VMBO vanaf 1 juli*

Informatiebalie

J.A. Goes, *1^e Medewerker infobalie*
Y. Kuhfus, *1^e Medewerker infobalie*
C. Di Gazar, *Medewerker infobalie*
Y.M.S. Hovius, *Medewerker infobalie*
Y. Kuijper, *Medewerker infobalie*
J. Prinsen, *Medewerker infobalie vanaf 15 oktober*
S.M. Speelman, *Medewerker infobalie*

Rondleiding

A. Custers, *Rondleider vanaf 1 maart t/m 30 juni*
J. Erdsieck, *Rondleider vanaf 1 maart t/m 31 mei*
M. Giltay Veth, *Rondleider vanaf 1 maart*
E.E. Jansen, *Rondleider vanaf 1 maart t/m 31 mei; vanaf 9 september*
L. Leerkotte, *Rondleider vanaf 1 maart t/m 31 mei*
H. Naterop, *Rondleider vanaf 1 maart t/m 31 mei*
P. Valke, *Rondleider vanaf 1 maart t/m 31 mei*
D. Schreurs, *Rondleider vanaf 1 maart t/m 31 mei*
T. van Wijngaarden, *Rondleider vanaf 1 maart t/m 31 mei*
D. Bijtjes, *Host vanaf 1 februari t/m 31 augustus*
E. Dalhuisen, *Host vanaf 1 februari t/m 2 juni*
A.Y.M. Estourgie, *Host vanaf 1 februari t/m 2 juni*
M.C. Klomp, *Host vanaf 6 februari t/m 16 mei*
J. Prinsen, *Host vanaf 1 januari t/m 3 juni*
M. Springer, *Host vanaf 1 februari t/m 31 augustus*

Voorlichting & PR

M.J.I. Norbart, *Hoofd Voorlichting & PR*
A.C. van Dam, *Medewerker Voorlichting, PR & Sponsorwerving*
S. Beukers, *Assistent Voorlichting, PR & Sponsorwerving*
H.G.A. Vandamme, *Persvoorlichter*
E. Lafaille, *Assistent Persvoorlichting*
M.L. Visser, *Medewerker Marketing t/m 30 juni*

Financiële Administratie

A.J.M. van der Kroft, *Hoofd Financiële Administratie*
M.A. Salarbux, *1^e Boekhoudkundig medewerker*
I.A.M. van der Plas, *Boekhoudkundig medewerker t/m 28 februari*
M. van Itallie-Bakarbessy, *Boekhoudkundig medewerker vanaf 14 april*
A.L. Liem, *Boekhoudkundig medewerker vanaf 1 december*

Personeel en Organisatie

G. Sijlbing, *Hoofd Personeel & Organisatie*
M. Boerma, *Personeelsadviseur/ Arbo-Coördinator*
N. Bakker, *Personeelsadviseur vanaf 21 januari*
E. Spijkers, *Personeels- en Salarisadministrateur*
M.J. Blankman, *Assistent Personeel & Organisatie*

ICT

C. Mennink, *Hoofd ICT vanaf 1 februari 2002*
J. van Aalderen, *Systeembeheerder*
J. Worrell, *Systeembeheerder*

Beveiliging

A.F.M. Hoofwijk, *Hoofd Beveiliging*
G.J.N. Veen, *Staffunctionaris Beveiliging*
W.B. Jaket, *Coördinator Beveiliging*
A.R. den Ouden, *Coördinator Beveiliging*

Receptie

W.J.H. van der Made, *Receptionist vanaf 1 oktober*
F.W.N. Vos, *Receptionist vanaf 1 september*
A.M.A. van Zoeren, *Receptionist vanaf 1 oktober*

Centrale Meldkamer

M.P. Aramaké, *Centralist t/m 28 februari*
K.A. Blinker, *Centralist*
M. de Boer, *Centralist vanaf 1 maart*
H.H.F. van den Bos, *Centralist vanaf 18 februari*
M. Bouanan, *Centralist*
G.M. Chin A Joe, *Centralist t/m 22 februari*
P.J.M. van Dommelen, *Centralist vanaf 1 september*
J. Jackson, *Centralist vanaf 1 september*
M.P.J. Kneepkens, *Centralist*
L. Lont, *Centralist t/m 16 juli*
W.J.H. van der Made, *Centralist t/m 30 september*
R.E. Rozet, *Centralist vanaf 1 maart*
L. Snijders, *Centralist vanaf 1 augustus*

M.F. Thijm, *Centralist*
M.T.H. van der Wolde, *Centralist vanaf 1 september*
P.J. Zaal, *Centralist*
P.A. Zeldenrust, *Centralist*
A.M.A. van Zoeren, *Centralist t/m 30 september*
H.R. van der Zwaan, *Centralist*

Zaalbeveiliging

R. Adhin, *Beveiligingsmedewerker*
M.P. Aramaké, *Beveiligingsmedewerker vanaf 1 maart*
A.C. Baak, *Beveiligingsmedewerker*
A. Ben Salah, *Beveiligingsmedewerker*
C.W. Blonk, *Beveiligingsmedewerker*
N. de Boer, *Beveiligingsmedewerker*
E.A. Boeren, *Beveiligingsmedewerker*
H. Buma, *Beveiligingsmedewerker*
E. Choukroun, *Beveiligingsmedewerker*
K.L. van Dalen, *Beveiligingsmedewerker*
R.J. Dingen, *Beveiligingsmedewerker*
Y. Döbelman, *Beveiligingsmedewerker*
T.G. Doesburg, *Beveiligingsmedewerker*
A.M. Ebrahim, *Beveiligingsmedewerker*
J.W. de Jong, *Beveiligingsmedewerker*
M.V. Keek, *Beveiligingsmedewerker*
F.H. Labelij, *Beveiligingsmedewerker*
F.E. Lemaire, *Beveiligingsmedewerker*
M.J.W. Mohr-Robbers, *Beveiligingsmedewerker*
S.D. Osman, *Beveiligingsmedewerker*
I.J. Overtoom-van Berkel, *Beveiligingsmedewerker*
M. van Poppel, *Beveiligingsmedewerker t/m 1 augustus*
A.J.A. de Ridder, *Beveiligingsmedewerker*
D.C. Rosculet, *Beveiligingsmedewerker*
H.B. de Ruijter, *Beveiligingsmedewerker*
S. Tielman, *Beveiligingsmedewerker*
F.W.N. Vos, *Beveiligingsmedewerker t/m 31 augustus*
T. Wallenburg, *Beveiligingsmedewerker*

Facilitair Bedrijf

M.P.T. Penzen, *Hoofd Facilitair Bedrijf vanaf 1 september*
J.W.D. Samuelsz, *Hoofd Facilitaire Dienst t/m 14 oktober*
Hoofd Gebouw & Techniek vanaf 15 oktober
H.B. van Es, *Assistent Hoofd Facilitaire Dienst*
Y.A. De Jong-Knol, *Coördinator Kassa*

Faciliteiten

D.N. Maigua- Bijl, *Assistent Facilitaire Dienst t/m 31 januari*
B.E. van der Meulen, *Assistent Facilitaire Dienst*
N.E. Kunikowska, *Assistent Facilitaire Dienst*
L.K. Olijslager, *Assistent Facilitaire Dienst*
M. Vermaase, *Assistent Facilitaire Dienst vanaf 11 maart*
D. Casillo, *Facilitair medewerker*

A. Pesare, *Facilitair medewerker*
S. Taal, *Facilitair medewerker t/m 31 augustus*
D. Verdurmen, *Facilitair medewerker vanaf 1 juli*
F. Zammouri, *Facilitair medewerker*
G. Bijlsma, *Medewerker Expeditie 7 januari t/m 14 juli*
D. Verdurmen, *Medewerker Expeditie t/m 30 juni*

Garderobe

J.A. Nayem Carrasco, *1^e Medewerker garderobe*
I.H. Tokalak, *1^e Medewerker garderobe*
W.A. Amzand, *Medewerker garderobe*
M.W. Baart, *Medewerker garderobe*
S. Boughlid, *Medewerker garderobe*
D. Casillo, *Medewerker garderobe*
A. El Gourari, *Medewerker garderobe*
F. van den Hanenberg, *Medewerker garderobe vanaf 1 september*
A.L.J. van der Hors, *Medewerker garderobe*
S.W. de Jager, *Medewerker garderobe*

Kantine

A.A.C. Pirovano-Mes, *Kantinebeheerder*
J.D. Veltkamp, *Medewerker Kantine*
G.M. Visser, *Medewerker Kantine*
S. Darjati, *Medewerker Kantine*

Kassa

M.A. Guina-Vos, *Hoofd caissière*
A. Kammerstetter, *Hoofd caissière*
G.M. Rouet- Borgers, *Hoofd caissière*
P. Timmer-de Jong, *Hoofd caissière*
L. Advocaat-van Amstel, *Kassamedewerker*
A. da Costa Fernandes, *Kassamedewerker*
B.A.J. de Graaf, *Kassamedewerker*
A. Rodrigues Pereira da Silva, *Kassamedewerker*
M. Sandbergen-Tervoort, *Kassamedewerker*
M. Smit, *Kassamedewerker vanaf 1 juli t/m 11 augustus*

Technische Dienst

J.T. Beets, *Medewerker Technische Dienst*
R.H. Cairo, *Medewerker Technische Dienst*
C.D. Posthuma, *Projectleider Technische Zaken t/m 31 augustus*

Gedetacheerd bij de Winkel 't Lanthuys

H. de Rover, *Magazijnmedewerker*

Museum Mesdag

M.K. de Haan, *Conservator/ Manager*
J.P. de Wilde, *Administratief medewerker vanaf 1 juni*
M. Heijligers, *Beheerder Mesdag*
G.J. Grundeler-Kuijper, *Medewerker Museumcafé t/m 31 augustus*
R.G. Pecht-de Boer, *Interieurverzorger vanaf 1 december*
M. Memelink, *Medewerker Museumcafé vanaf 1 maart t/m 15 december*

A.J.A. Dragt, *Beveiligingsmedewerker*
G. Lammers, *Beveiligingsmedewerker*
H.A. Zuidam, *Beveiligingsmedewerker*
A. Musukwa, *Beveiligingsmedewerker vanaf 1 december*

Ondernemingsraad

A. Pesare, *Voorzitter*
M.J.W. Mohr-Robbers, *Vice-Voorzitter*
H.G.A. Vandamme, *Secretaris*
C.W.M. Stolwijk, *Lid*
Y.A. Knol-de Jong, *Lid*
Y. Hovius, *Lid*
E. Overtoom-van Berkel, *Lid*

Colofon

Dit VGM jaarverslag 2002 werd samengesteld door de medewerkers van het van Gogh Museum, onder redactie van Suzanne Bogman en Mariëlle Gerritsen

© Van Gogh Museum, 2003

Oplage: 500 Exemplaren

Van Gogh Museum
Postbus 75366
1070 AJ Amsterdam
Bezoekadres:
Paulus Potterstraat 7, Amsterdam
Tel.: + 31 (0)20 570 52 00
Fax. : +31 (0)20 673 50 53
E-mail: info@vangoghmuseum.nl
Internet: www.vangoghmuseum.nl

Museum Mesdag
Laan van Meerdervoort 7F
2517 AB Den Haag
Tel. +31 (0)70 36214 34
Fax. +31 (0)70 36114 26
E-mail: mumesdag@xs4all.nl
Internet: www.museummesdag.nl

Van Gogh Museum Enterprises BV
Postbus 15565
1001 NB Amsterdam
Bezoekadres:
Herengracht 472/1, Amsterdam
Tel.: +31 (0)20 344 58 88
Fax.: +31 (0)20 344 58 84
E-mail: enterprises@vangoghmuseum.nl